



DET KONGELIGE  
UTENRIKSDEPARTEMENT

# St.prp. nr. 29

(2004–2005)

---

Om samtykke til ratifikasjon av en  
frihandelsavtale mellom EFTA-statene og  
Libanon og en tilknyttet landbruksavtale  
mellom Libanon og Norge,  
begge av 24. juni 2004



## Innhold

<b>1</b>	<b>Innledning og sammendrag</b> .....	5			
<b>2</b>	<b>Frihandelsforhandlingene mellom EFTA og Libanon Bakgrunn og gjennomføring</b> .....	7			
2.1	Bakgrunn .....	7			
2.2	Forhandlingsprosessen .....	7			
2.3	Samhandelen mellom Norge og Libanon .....	7	4.4.4	Basistoll (artikkel 7) .....	14
2.4	Samhandelen mellom EFTA-statene og Libanon .....	8	4.4.5	Toll av fiskal karakter (artikkel 8) .....	14
2.5	Den politiske og økonomiske utviklingen i Libanon .....	8	4.4.6	Kvantitative importrestriksjoner og tiltak med tilsvarende effekt (artikkel 9) .....	14
<b>3</b>	<b>De viktigste forhandlingsresultatene</b> .....	10	4.4.7	Toll og kvantitative restriksjoner ved utførsel (artikkel 10) .....	14
3.1	Generelt .....	10	4.4.8	Intern beskatning og reguleringer (artikkel 11) .....	15
3.2	Avtalens fortale .....	10	4.4.9	Tekniske forskrifter (artikkel 12) .....	15
3.3	Industrivarer .....	10	4.4.10	Veterinære og plantesanitære tiltak (artikkel 13) .....	15
3.4	Fisk og andre marine produkter .....	11	4.4.11	Statsmonopol (artikkel 14) .....	15
3.5	Bearbeidede landbruksvarer .....	11	4.4.12	Subsidier (artikkel 15) .....	15
3.6	Opprinnelsesregler og tolladministrativt samarbeid .....	11	4.4.13	Anti-dumping (artikkel 16) .....	15
3.7	Beskyttelsestiltak .....	11	4.4.14	Konkurranseregler for foretak (artikkel 17) .....	15
3.8	Strukturtilpasninger .....	11	4.4.15	Krisetiltak ved import av visse varer (artikkel 18) .....	15
3.9	Tjenester og investeringer .....	11	4.4.16	Strukturell tilpasning (artikkel 19) .....	16
3.10	Tvisteløsning .....	12	4.4.17	Videreeksport og alvorlig knapphet (artikkel 20) .....	16
3.11	Utviklingsklausul .....	12	4.4.18	Generelle unntak (artikkel 21) .....	16
3.12	Basis landbruksvarer .....	12	4.4.19	Unntak av sikkerhetsgrunner (artikkel 22) .....	16
<b>4</b>	<b>Nærmere om form og innhold i frihandelsavtalen</b> .....	13	4.4.20	Vanskeligheter med betalingsbalansen (artikkel 23) .....	16
4.1	Generelt .....	13	4.5	Beskyttelse av immaterielle rettigheter .....	16
4.2	Avtalens fortale .....	13	4.5.1	Beskyttelse av immaterielle rettigheter (artikkel 24) .....	16
4.3	Innledende bestemmelser .....	13	4.6	Investeringer og tjenester .....	17
4.3.1	Opprettelse av et frihandelsområde (artikkel 1) .....	13	4.6.1	Handel med tjenester (artikkel 25) .....	17
4.3.2	Virkeområde (artikkel 2) .....	13	4.6.2	Investeringer (artikkel 26) .....	17
4.3.3	Territoriell anvendelse (artikkel 3) .....	13	4.7	Betaling og overføringer .....	17
4.4	Handel med varer .....	14	4.7.1	Betaling og overføringer (artikkel 27) .....	17
4.4.1	Vareomfang (artikkel 4) .....	14	4.8	Offentlige anskaffelser .....	17
4.4.2	Opprinnelsesregler og metode for administrativt samarbeid (artikkel 5) .....	14	4.8.1	Offentlige anskaffelser (artikkel 28) .....	17
4.4.3	Importtoll og avgifter med tilsvarende virkning (artikkel 6) .....	14	4.9	Økonomisk samarbeid og teknisk bistand .....	17
			4.9.1	Økonomisk samarbeid og teknisk bistand (artikkel 29) .....	17
			4.10	Bestemmelser om institusjoner og prosedyrer .....	17

4.10.1	Den blandede komité (artikkel 30) .....	17	<b>5</b>	<b>Nærmere om form og innhold i landbruksavtalen</b> .....	20
4.10.2	Prosedyrer for Den blandede komité (artikkel 31) .....	17	5.1	Generelt .....	20
4.10.3	Oppfyllelse av forpliktelser og konsultasjoner (artikkel 32) .....	17	5.2	Nærmere om avtalens bestemmelser.	20
4.10.4	Iverksetting av midlertidige tiltak (artikkel 33) .....	18	<b>6</b>	<b>Gjennomføring i norsk rett</b> .....	21
4.10.5	Voldgift (artikkel 34) .....	18	<b>7</b>	<b>Økonomiske og administrative konsekvenser</b> .....	22
4.11	Sluttbestemmelser .....	18	<b>8</b>	<b>Konklusjoner og tilråding</b> .....	23
4.11.1	Utviklingsklausul (artikkel 35) .....	18		<b>Vedlegg</b>	
4.11.2	Vedlegg og protokoller (artikkel 36) ..	18	1	Frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Republikken Libanon .....	25
4.11.3	Endringer (artikkel 37) .....	18	2	Landbruksavtale mellom Libanon og Norge .....	46
4.11.4	Tollunioner, frihandelsområder, grensehandel og andre referanseavtaler (artikkel 38) .....	18		<b>Utrykt vedlegg:</b>	
4.11.5	Tiltredelse (artikkel 39) .....	18		Frihandelsavtalens og den bilaterale landbruksavtalens vedlegg med tillegg	
4.11.6	Oppsigelse og opphør (artikkel 40) ....	18		( <a href="http://odin.dep.no/ud/norsk/publ/stprp">http://odin.dep.no/ud/norsk/publ/stprp</a> )	
4.11.7	Ikrafttredelse (artikkel 41) .....	18			
4.11.8	Depositat (artikkel 42) .....	19			



DET KONGELIGE  
UTENRIKSDEPARTEMENT

# St.prp. nr. 29

(2004–2005)

---

## Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004

*Tilråding fra Utenriksdepartementet av 26. november 2004,  
godkjent i statsråd samme dag.  
(Regjeringen Bondevik II)*

### 1 Innledning og sammendrag

Det europeiske frihandelsforbund, EFTA, ble opprettet i 1960 for å fremme frihandel og økonomisk samarbeid mellom medlemslandene. EFTA består i dag av Norge, Island, Liechtenstein og Sveits.

Hovedformålet med EFTAs frihandelsavtaler er å stimulere til økt samhandel og økonomisk samarbeid mellom partene. Frihandelsavtalen med Libanon er et instrument for å støtte opp om den demokratiske og økonomiske utviklingen i landet og regionen for øvrig. Samtidig gir avtalen en mulighet til å bidra til utviklingen av et frihandelsområde som omfatter Europa og Middelhavsområdet på bakgrunn av samarbeidet mellom EU og middelhavslandene innenfor rammen av Barcelona-prosessen. Avtalen regulerer handelen mellom den enkelte EFTA-stat og Libanon. De tilsvarende forbindelser mellom EFTA-statene er regulert av EFTA-konvensjonen.

Et bærende prinsipp i EFTA-statenes tredjelandspolitikk har vært parallellitet med EU. Bakgrunnen for dette prinsippet er å sikre EFTA-eksportører tilsvarende handelsbetingelser i tredjelandsmarkeder som EU-eksportører. Det har likeledes vært en målsetting å formulere avtalen slik at

forholdene ligger til rette for et fremtidig felles frihandelsområde rundt Middelhavet. Libanon inngikk en frihandelsavtale med EU i 2002, som trådte i kraft 1. mars 2003. Libanon er ikke medlem av WTO, men inngikk forhandlinger om medlemskap i 2002.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Libanon er bygget over samme lest som EFTAs frihandelsavtaler med de øvrige land i regionen. Avtalen inneholder bestemmelser som bygger på den senere tids utvikling i det internasjonale handelsregimet. Avtalen omfatter med få unntak handel med industrivarer, bearbejdede landbruksvarer, fisk og andre marine produkter. Avvikling av eventuelle handelshindringer som kvantitative restriksjoner skal foretas fra avtalens ikrafttredelse. Avvikling av tollsatser må gjennomføres etter en fastlagt tidsplan. Avtalen er asymmetrisk, noe som innebærer at Libanon gis lengre tid enn EFTA-statene til å trappe ned sine tollsatser. Avtalen fastslår at partene har til hensikt på et senere tidspunkt å utvide avtalen med hensyn til investeringer og handel med tjenester. Hver av EFTA-statene har dessuten forhandlet frem en bilateral land-

bruksavtale med Libanon. I innledningen og den innledende formålsartikkelen fastslås de grunnprinsipper som avtalen bygger på, herunder markedsøkonomi og respekt for demokratiske verdier og menneskerettighetene.

Frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksavtalen vil bli notifisert samtidig til Verdens handelsorganisasjon (WTO) for å tilfredsstillere kravet i GATT-avtalens artikkel XXIV om at et frihandelsområde skal omfatte hoveddelen av samhandelen.

I et vedlegg til avtalen gis Norge rett, ved ratifikasjon, til å unnta Svalbard fra avtalens geografiske virkeområde, med unntak av de bestemmelser som gjelder handelen med varer. Norge vil benytte seg av denne retten.

Frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksavtalen ble parafert 21. november 2003, og ble undertegnet på EFTAs ministermøte i Montreux 24. juni 2004.

Som vedlegg følger frihandelsavtalen samt den bilaterale landbruksavtalen i engelsk originalversjon med oversettelse til norsk. Frihandelsavtalens og den bilaterale landbruksavtalens vedlegg følger som utrykte vedlegg til proposisjonen. Disse vedleggene finnes også elektronisk på <http://odin.dep.no/ud/norsk/publ/stprp>.

## 2 Frihandelsforhandlingene mellom EFTA og Libanon Bakgrunn og gjennomføring

### 2.1 Bakgrunn

---

Et bærende prinsipp i EFTA-statenes frihandelspolitikk har vært parallellitet med EU. I tråd med dette prinsippet er hovedformålet også med denne frihandelsavtalen å sikre EFTA-statene like gode handelsvilkår med Libanon som det EU har sikret seg i frihandelsavtalen med Libanon undertegnet i 2002.

I EFTA-ministrenes erklæring fra Bergen i juni 1995 ble samarbeidet mellom EFTA og tredjeland utvidet til også å gjelde land og regioner utenfor Europa. Erklæringen er blitt fulgt opp med forhandlinger, samarbeidserklæringer og frihandelsavtaler med de fleste stater i Middelhavsregionen. EFTA undertegnet 19. juni 1997 en samarbeidserklæring med Libanon. Erklæringen hadde som mål å utvikle handel og økonomisk samarbeid mellom partene. Siden undertegningen har partene ønsket å utdype samarbeidet ved å inngå en frihandelsavtale.

Gjennom en frihandelsavtale ønsker EFTA-statene samtidig å støtte opp om det bredere samarbeidet mellom EU og Middelhavslandene for å sikre politisk og økonomisk stabilitet i regionen, den såkalte Barcelona-prosessen.

På bakgrunn av dette har Middelhavsregionen hatt høyere prioritet fra norsk side enn handelsvolumet skulle tilsi.

### 2.2 Forhandlingsprosessen

---

Forhandlingene om en frihandelsavtale har foregått på embetsnivå i Beirut og Genève i perioden april 2003 til februar 2004 i løpet av tre forhandlingsrunder. EFTA-statene har opptrådt som en samlet gruppe i forhandlingene på basis av felles forhandlingsposisjoner fastlagt på forutgående interne EFTA-møter.

Island ledet forhandlingene fra EFTAs side. Nærings- og handelsdepartementet ledet den norske forhandlingsdelegasjonen. Landbruksdepartementet har ledet forhandlingene på landbruksområdet mellom Norge og Libanon, og Finansdepartementet ved Toll- og avgiftsdirektoratet har ledet forhandlingene om toll- og opprinnelsesspørsmål. Fiskeridepartementet ledet forhandlingene om fiskerispørsmål. Utenriksdepartementet deltok i forhandlingene om immaterielle rettigheter og har bistått Nærings- og handelsdepartementet i spørsmål vedrørende tjeneste- og investeringsartiklene. Representanter fra den faste norske delegasjonen i Genève har bistått Landbruksdepartementet i landbruksforhandlingene.

EFTAs faste råd i Genève og EFTA-ministrene har vært holdt løpende orientert om utviklingen i forhandlingene. På norsk side har sentrale spørsmål under forhandlingene blitt løpende avklart i en egen interdepartemental referansegruppe for EFTA og tredjelandsspørsmål. Avtalen med vedlegg og protokoller ble parafert i Genève 21. november 2003, mens forhandlinger om teknisk bistand fra EFTA-statene ble avsluttet i februar 2004. Regjeringen traff beslutning om undertegning ved kongelig resolusjon og avtalen ble undertegnet på EFTAs ministermøte i Montreux 24. juni 2004.

### 2.3 Samhandelen mellom Norge og Libanon

---

Norges handel med Libanon er begrenset. I 2003 eksporterte vi varer til Libanon for ca. 30 millioner NOK, og Libanon lå med dette på 100. plass på listen over våre eksportmarkeder. Maskiner og teknisk utstyr er viktige eksportvarer. Importen fra Libanon lå i 2003 på ca. 26 millioner NOK og bestod for det meste av matvarer, glass og plast.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004

Tabell 2.1 Samhandelen mellom Norge og Libanon de siste tre årene

	2001	2002	2003	Endring siste år
Eksport	79 358	35 030	29 725	– 15 %
Import	11 112	12 812	25 638	95 %
Total	90 470	47 842	55 363	16 %

Kilde: World Trade Atlas, SSB. Alle tall i 1 000 NOK

Tabell 2.2 Samhandelen mellom EFTA-statene og Libanon de siste tre årene

	2001	2002	2003	Endring siste år
Eksport	883 657	985 806	913 913	– 7 %
Import	739 516	700 315	1 029 144	47 %
Total	1 623 173	1 686 121	1 943 057	15 %

Kilde: EFTA-sekretariatet. Alle tall i 1 000 NOK

## 2.4 Samhandelen mellom EFTA-statene og Libanon

EFTA-statenes handel med Libanon er svært begrenset og utgjorde i 2003 kun 0,09 prosent av EFTAs totale handel. Totalt sett har imidlertid handelen økt de siste tre årene. Fra 2002 til 2003 vokste importen med 47 prosent mens eksporten sank med 7 prosent. I 2003 utgjorde eksporten ca. 913 millioner NOK og importen litt over 1 milliard NOK.

EFTAs handel med Libanon er svært ulikt fordelt på de ulike EFTA-statene. Sveits stod i 2003 for 97 prosent av handelen med Libanon, etterfulgt av Norge med 2,8 prosent. Sveits' viktigste eksportartikler er farmasøytiske produkter, edelstener og klokker, mens edelstener også står for 97 prosent av importen.

## 2.5 Den politiske og økonomiske utviklingen i Libanon

Libanon er i dag en republikk der det politiske systemet er basert på et maktdelingssystem mellom landets trosretninger (kristne, sunni- og shiamuslimer).<sup>1</sup> På grunn av sin sentrale beliggenhet i Midtøsten har Libanon vært utsatt for ulike intervensjoner fra naboland i regionen.

Borgerkrigen som raste i perioden 1975–91 skadet Libanons økonomiske infrastruktur, halver-

te nasjonalinntekten og reduserte landets posisjon som Midtøstens transittsentrum og finansielle midtpunkt. Den såkalte Ta'if-avtalen, underskrevet i 1989, la grunnlaget for fred og for dagens maktfordeling mellom de tre sekteriske hovedgruppene. De første parlamentsvalgene etter krigen ble holdt i 1992.

Fred har gjort regjeringen i stand til å starte arbeidet med å gjenreise økonomien som lenge har vært preget av stagnasjon på grunn av konflikten. Libanon har en liten og åpen økonomi der landets viktigste sektor har vært tjenester som estimeres til 65–70% av BNP. Uten mineralressurser og med begrensede landbruks- og industrisektorer har Libanon tradisjonelt vært avhengig av importerte varer som basis for økonomisk aktivitet. For eksempel tilsvarer importen rundt 40% av BNP sammenlignet med 20–25% i nabolandet Syria.

Siden slutten på borgerkrigen kan den økonomiske utviklingen i landet deles inn i tre faser. Den første fasen (1991–1996) var preget av sterk økonomisk vekst på gjennomsnittlig 6,5% per år. Men arbeidet med å gjenoppbygge landets sterkt skadede infrastruktur, og å gjenopprette Libanon som et regionalt finans- og servicesenter, kostet mye. Regjeringens gjenoppbyggingsprogram «Horizon 2000», som ble implementert i 1993 kostet 128,6 milliarder NOK. Den andre fasen (1996–2000) ble derfor preget av økende budsjettunderskudd og stigende statsgjeld. Et fortsatt høyt rentenivå reduserte inflasjonen fra nesten 120% i 1992 til en deflasjon på 1% i 2000. Den tredje fasen (2000-) karakteriseres av en svak økonomisk bedring ved blant annet en fordobling av eksportinntektene mellom 2000–2003, og økt vekst i reiselivsnæringen. Peri-

<sup>1</sup> Kilde: The Economist Intelligence Unit



oden frem til i dag har likevel vært preget av store budsjettunderskudd og svak økonomisk vekst. Intern politisk maktkamp har preget den økonomiske politikken og har hindret regjeringen å innføre den budsjett disiplin som er nødvendig for å bevege seg fremover med det planlagte privatiseringsprogrammet. På en giverkonferanse som ble holdt i Paris i 2002 med delegater fra 22 land samt ulike finansielle organisasjoner, senere kjent som Paris II-konferansen, ble det fra ulike land gitt 34,7 milliarder NOK i finansiell støtte til Libanon. Dette stabiliserte den libanesiske økonomien i 2002 og 2003, men lettet samtidig presset på å implementere ulike reformprogrammer.

Den libanesiske handelspolitikk forandret seg etter 2000 med store kutt i landets høye tollbarrierer for å fremme regionale og multilaterale handelsavtaler. Libanon inngikk en frihandelsavtale

med EU i 2002 som en del av EUs Barcelona-prosess med å danne et frihandelsområde i Middelhavsregionen innen 2010. Libanon har også forpliktet seg til å redusere sine tollsatser overfor Syria og de fleste andre arabiske stater og har startet innledende forhandlinger om medlemskap i WTO.

EU og USA er Libanons viktigste handelspartnere og står for ca 60% av importen med Italia og Frankrike som de største individuelle landene. Viktigste eksportland er De forente arabiske emirater, Sveits, Saudi-Arabia og USA. Handelsbalansen er svært skjev. Mens importverdien tilsvarer ca. 40% av nasjonalproduktet utgjør eksportinntektene kun 5% av BNP. På grunn av den skjeve handelsbalansen er Libanon avhengig av en stor kapitaltilførsel. En stor del av inntektene stammer fra turisme, shipping og finansielle tjenester. I tillegg sender utvandrede libanesere store beløp inn i landet.

## 3 De viktigste forhandlingsresultatene

### 3.1 Generelt

---

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Libanon vil være et bidrag til å støtte opp om den demokratiske og økonomiske utviklingen i landet og regionen for øvrig. For Norge har det vært en målsetting å oppnå en avtale som ivaretar norske interesser, herunder frihandel på fisk og tilsvarende behandling som EUs næringsliv. Begge disse målsettingene er oppnådd. Videre har det vært en målsetting å formulere avtalen slik at forholdene ligger til rette for et fremtidig felles frihandelsområde rundt Middelhavet der også EFTA-landene er inkludert. Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Libanon er i hovedsak bygd over samme lest som EFTAs avtaler med øvrige land i regionen.

Patentbeskyttelse var et vanskelig tema under forhandlingene. Sveits ønsker at frihandelsavtalene skal innholde regler som går lenger i å forplikte landene til å åpne for patentering av bioteknologiske oppfinnelser enn det som følger av TRIPS-avtalen (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) som er en del av WTO-avtalene. På den annen side ønsker Norge at utviklingsland ikke skal påta seg forpliktelser til patentering av bioteknologiske oppfinnelser utover det som følger av TRIPS-avtalen, med mindre landet selv ønsker det. I dette tilfellet løste denne motsetningen seg ved at Libanon klart ga uttrykk for at landet ikke ønsket å påta seg forpliktelser ut over det som følger av TRIPS-avtalen, og Sveits aksepterte dette.

Videre var spørsmålet om teknisk bistand et vanskelig punkt som førte til at forhandlingene fortsatte etter at selve avtaleteksten var ferdig. Dette spørsmålet ble løst ved at Sveits inngikk en bilateral avtale om teknisk og finansiell bistand med Libanon. Norge og de andre EFTA-statene vil bidra gjennom EFTAs ordinære budsjett, der det finnes visse begrensede midler til denne type tiltak. En plan for teknisk bistand fra EFTA til Libanon er deretter blitt utarbeidet.

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Libanon er asymmetrisk ved at Libanon har anledning til å trappe ned tollsatser over en periode på 12 år (inntil 1. mars 2015) for visse industrivarer og

fisk og andre marine produkter. Libanon står på Norges liste over GSP-land (Generalized System of Preferences). GSP-systemet innebærer at industriland på ensidig basis kan innrømme preferansetollbehandling for produkter fra utviklingsland. Det er opp til det enkelte industriland å fastsette hvilke utviklingsland som skal omfattes av ordningen, hvilke produkter som skal omfattes, og hvilke preferansetollsatsers som skal anvendes. GSP-ordningen for Libanon vil bli avviklet for Libanon ved frihandelsavtalens ikrafttredelse (med 3 måneders overgangsperiode). Dette innebærer at utvidet tollfrihet ved import til Norge fra Libanon bare vil omfatte visse industrivarer og landbruksvarer, siden de fleste varer (med unntak av tekstilvarer) allerede kan importeres tollfritt, eller mot redusert toll, til Norge gjennom GSP-ordningen. Imidlertid innebærer avtalen at EFTA-statene ikke ensidig kan heve tollsatsene overfor Libanon, slik det var mulig under GSP-ordningen. EFTA-statene innvilger med få unntak full tollfrihet på industriprodukter og fisk fra avtalens ikrafttredelse. Avtalen innebærer at EFTA-statene vil oppnå like god behandling inn til Libanon for sine eksportprodukter som produkter med opprinnelse i EU.

### 3.2 Avtalens fortale

---

Avtalens fortale fastslår hvem som er partene til avtalen og partenes hensikt med den. I fortalen bekrefter blant annet partene prinsippet om bærekraftig utvikling og prinsippene i FN-pakten og i FNs Verdenserklæring om menneskerettigheter.

### 3.3 Industrivarer

---

EFTA-statene og Libanon har forpliktet seg til å avvikle all importtoll på industrivarer og avgifter med tilsvarende virkning fra avtalens ikrafttredelse. Som vanlig i avtaler med land som er kommet kortere i den økonomiske utviklingen enn EFTA-statene, er dette en asymmetrisk avtale. Dette innebærer at Libanon trapper ned sine tollsatser over en periode på inntil 12 år for sensitive varer.

Samtidig garanteres det at EFTA-statene i ethvert tilfelle vil få minst like fordelaktige tollbetingelser som EU.

### 3.4 Fisk og andre marine produkter

Frihandelsavtalen med Libanon legger tilrette for norsk fiskeeksport og vil kunne bidra til at Libanon vokser som marked for norsk sjømat. I dag er handelen med fisk og andre marine produkter mellom Norge og Libanon beskjeden. Fersk laks, røkt laks og ferske og frosne laksefileter er de viktigste eksportproduktene. I avtalens vedlegg III har EFTA-statene og Libanon forpliktet seg til å avskaffe toll på fisk og andre marine produkter fra avtalens ikrafttredelse med visse unntak.

Libanon kan opprettholde importtoll for bestemte fiskeprodukter med opprinnelse i en EFTA-stat i en overgangsperiode, men innen 1. mars 2008 skal samtlige tollsatser ved import av fisk og fiskeprodukter til Libanon med opprinnelse fra EFTA-statene avskaffes, med unntak for røkelaks. For røkelaks oppnådde vi samme resultat som for øvrige industriprodukter. Dette innebærer at nedtrappingen av tollsatsen for røkelaks vil starte 1. mars 2008, og etter en nedtrappingsperiode på syv år avskaffes innen 2015. Sveits og Liechtenstein kan opprettholde importtoll for enkelte produktslag med opprinnelse i Libanon.

### 3.5 Bearbeidede landbruksvarer

Frihandelsavtalen omfatter bearbeidede landbruksvarer slik det går frem av avtalens protokoll A. Protokoll A innebærer at EFTA-statene og Libanon gir tollkonsesjoner for bearbeidede landbruksvarer i henhold til de nasjonale varelistene i protokollen. Protokollen åpner for å praktisere ordningen med råvarepriskompensasjon, dvs. kompensasjon for ulike priser i avtalestatene for de råvarer som benyttes i fremstillingen av de aktuelle bearbeidede landbruksvarene. Avtalepartene har under visse forutsetninger forpliktet seg til å ikke gi hverandre en dårligere behandling når det gjelder handel med bearbeidede landbruksvarer enn den behandling som tilstås EU.

For de aller fleste produktene som er omfattet av protokoll A, vil frihandelsavtalen medføre større tollpreferanser enn Libanon har under GSP-systemet.

### 3.6 Opprinnelsesregler og tolladministrativt samarbeid

Bestemmelsene i frihandelsavtalen om opprinnelsesregler og tilhørende administrativt kontroll-samarbeid er nedfelt i avtalens artikkel 5 og i Protokoll B til avtalen. Opprinnelsesreglene avgrenser tollpreferansene som frihandelsavtalen innebærer i forhold til varer som ikke har tilstrekkelig tilknytning til avtalepartene. Opprinnelsesregler nedfeller de krav til produksjon og bruk av innsatsmaterialer fra land utenfor frihandelsområdet som må være oppfylt for at ferdigvaren skal oppnå status som frihandelsvare (opprinnelsesstatus).

Denne avtalen er den første hvor opprinnelsesprotokollen innbefatter det nye EuroMedkonseptet som EU, EFTA og en rekke andre land rundt Middelhavet er blitt enige om å etablere. Dette konseptet er en del av EUs Barcelona-prosess som startet i 1995 og som utvider det europeiske kumulasjonsområdet til land i Nord-Afrika og Midtøsten. De land som er omfattet av denne ordningen er: EU (25 stater), EFTA (4 stater), Bulgaria, Romania, Tyrkia, Israel, Palestina, Egypt, Marokko, Tunisia, Libanon, Syria, Jordan og Færøyene. Dette innebærer at også innsatsfaktorer fra disse statene på nærmere vilkår skal tas hensyn til når man avgjør om en vare har opprinnelsesstatus. Forøvrig er artikkel 5 utformet i tråd med EFTA-statenes avtaler med land i Europa og Middelhavsområdet.

### 3.7 Beskyttelsestiltak

I frihandelsavtalen er det tatt inn bestemmelser som åpner for at partene kan iverksette beskyttelsestiltak av ulik art dersom det oppstår alvorlige markedsforstyrrelser eller ved andre unntakstilfeller.

### 3.8 Strukturtilpasninger

For å støtte opp om den libanesiske økonomien, kan Libanon på bestemte vilkår innføre importtoll overfor varer fra EFTA for å beskytte tilsvarende produksjon i egne industrier som er under oppbygging, eller i sektorer som er under omlegging eller står overfor alvorlige strukturproblemer.

### 3.9 Tjenester og investeringer

På området tjenester og investeringer slår partene fast at de på sikt ønsker å utvikle og utvide samar-

beidet i lys av disse områdenes økende betydning i internasjonal handel. Partene vil samarbeide for å fremme investeringer og for å oppnå gradvis liberalisering og gjensidig markedsadgang for handel med tjenester.

### 3.10 Tvisteløsning

---

Avtalen inneholder prosedyrer for tvisteløsning vedrørende tvister om tolkningen av partenes rettigheter og forpliktelser i henhold til avtalen. Dette er aktuelt først i de tilfeller der spørsmålet ikke er løst gjennom konsultasjoner i Den blandede komité.

### 3.11 Utviklingsklausul

---

I likhet med andre EFTA frihandelsavtaler inneholder avtalen en utviklingsklausul. Den åpner for at samarbeidet kan utdypes innenfor eksisterende områder, eller utvides til å gjelde områder som ikke er dekket av avtalen, som for eksempel investeringer og handel med tjenester.

### 3.12 Basis landbruksvarer

---

Det er forhandlet frem bilaterale landbruksavtaler mellom Libanon og hvert av EFTA-landene. Frihandelsavtalens artikkel 4 nr. 2 inneholder en henvisning til de bilaterale landbruksavtalene. Den bilaterale landbruksavtalen mellom Norge og Libanon utgjør en del av instrumentene som etablerer et frihandelsområde og er behandlet i og vedlagt denne proposisjonen. Frihandelsavtalen og de bilaterale landbruksavtalene vil bli notifisert samtidig til WTO for å tilfredsstille GATT-avtalens artikkel XXIV om at et frihandelsområde skal omfatte den vesentlige delen av samhandelen mellom landene.

Landbruksavtalen mellom Norge og Libanon inneholder lister over tollkonsesjoner fra norsk og libanesisk side, samt opprinnelsesregler for handelen med landbruksvarer. Den inneholder videre en klausul som forplikter partene til å videreføre innsatsen med tanke på å øke liberaliseringen av handelen med landbruksvarer, innenfor rammen av de respektive lands landbrukspolitik.

## 4 Nærmere om form og innhold i frihandelsavtalen

### 4.1 Generelt

---

Frihandelsavtalen er bygget over samme lest som EFTAs frihandelsavtaler med de øvrige land i regionen. Avtalen med Libanon består av en innledning, 42 artikler, 5 vedlegg og 3 protokoller. Vedleggene og protokollene utgjør en integrert del av frihandelsavtalen.

Avtalen omfatter med få unntak handel med industrivarer, inklusive fisk og fiskeprodukter. Avtalen er asymmetrisk slik at Norge gir full tollfrihet for industrivarer fra ikrafttreden, mens Libanon har fått lengre tid for nedtrapping av sine tollsatser på sensitive varer fra EFTA-statene.

I tilknytning til frihandelsavtalen er det forhandlet fram bilaterale landbruksavtaler mellom den enkelte EFTA-stat og Libanon.

### 4.2 Avtalens fortale

---

Avtalens fortale redegjør for hvem som er partene i avtalen og de forhold partene legger vekt på i gjennomføringen av denne. Det vises først til ønsket om å opprettholde og styrke de bånd som finnes mellom partene som følge av samarbeidserklæringen fra juni 1997. Det legges videre vekt på aktiv deltagelse i den økonomiske integrasjonsprosessen i Euro-Middelhavsregionen, den såkalte Barcelona-prosessen. Partene stadfester sin tilslutning til pluralistisk demokrati basert på rettsikkerhet, menneskerettigheter, minoritetsrettigheter og grunnleggende friheter nedfelt i prinsippene i FN-pakten og i FNs Verdenserklæring om Menneskerettigheter. Det legges videre vekt på å utvikle verdenshandelen og ytterligere å styrke internasjonalt samarbeid. Partene legger til grunn at de er bundet av sine respektive forpliktelser under denne avtalen og andre internasjonale avtaler, og fremhever Libanons hensikt å bli medlem av Verdens handelsorganisasjon (WTO). Samtidig uttrykker partene et ønske om å verne miljøet og å fremme bærekraftig utvikling. Til slutt erklærer partene en villighet til å undersøke muligheten for å utvikle og utdype partenes økonomiske forhold til å også gjelde på områder ennå ikke dekket av avtalen.

### 4.3 Innledende bestemmelser

---

#### 4.3.1 Opprettelse av et frihandelsområde (artikkel 1)

Artikkel 1 fastslår at avtalens mål er å opprette et frihandelsområde med det formål å fremme en økonomisk utvikling i EFTA-statene og Libanon for derved å bedre leve- og arbeidsvilkår og således bidra til økonomisk integrasjon i Euro-Middelhavsregionen. Det blir understreket at avtalen bygger på handelsforhold mellom stater med markedsøkonomi og respekt for demokratiske prinsipper og menneskerettigheter for å oppnå liberalisering av handel med varer i overensstemmelse med artikkel XXIV i General Agreement on Tariffs and Trade (GATT 1994). Andre målsetninger er å fremme investeringer og handel med tjenester, sikre beskyttelse av immaterielle rettigheter, liberalisere markedet for offentlige anskaffelser og støtte utviklingen av økonomiske forhold mellom partene gjennom utvidelsen av handel, og økonomisk og teknisk samarbeid.

#### 4.3.2 Virkeområde (artikkel 2)

Artikkel 2 slår fast at avtalen skal gjelde mellom de individuelle EFTA-statene på den ene siden og Libanon på den andre siden, men avtalen skal ikke gjelde for handelsforhold mellom de individuelle EFTA-statene dersom ikke annet står i avtalen.

#### 4.3.3 Territoriell anvendelse (artikkel 3)

Artikkel 3 definerer avtalens geografiske område. Avtalen skal dekke partenes territorium. Norge forbeholder seg retten til å avgi erklæring om at avtalen, med unntak av handelen med varer, ikke skal gis anvendelse for Svalbard, jf. vedlegg I til avtalen.

## 4.4 Handel med varer

### 4.4.1 Vareomfang (artikkel 4)

Artikkel 4 definerer hvilke produkter som dekkes av kapitlet om handel med varer. Dette gjelder industrivarer, med unntak av de varer som er nevnt i vedlegg II, bearbeidede landbruksvarer omfattet av protokoll A, og fisk og andre marine produkter dekket av vedlegg III. Artikkelen slår videre fast at Libanon og hver enkelt EFTA-stat har inngått bilaterale avtaler når det gjelder basis landbruksprodukter.

### 4.4.2 Opprinnelsesregler og metode for administrativt samarbeid (artikkel 5)

Avtalens artikkel 5 viser til Protokoll B som inneholder generelle opprinnelsesregler, regler om direkte forsendelse mellom avtalepartene, bestemmelser om delvis forbud mot tollrestitusjon med visse overgangsregler, bestemmelse om utstedelse og bruk av opprinnelsesbevis samt regler for tolladministrativt kontrollsamarbeid.

Opprinnelsesreglene avgrensner tollpreferansene og andre lettelser som frihandelsavtalen innebærer, til kun å omfatte varer med et nærmere angitt tilknytningsforhold til avtaleparten. Varer som oppfyller vilkårene for tilknytning oppnår «oprinnelsesstatus».

Kumulasjon innebærer at en vare kan nyte godt av fordelene frihandelsavtalen innebærer, selv om varen isolert sett ikke har et tilstrekkelig nært tilknytningsforhold til én avtalepart. Dette gjøres ved at også innsatsfaktorer fra andre stater tas hensyn til ved vurderingen om en vare skal kunne nyte godt av fordelene avtalen innebærer. Kumulasjon krever at minst tre stater har inngått frihandelsavtaler med hverandre med like opprinnelsesregler. Regelverket innebærer to muligheter for kumulasjon – Europeisk kumulasjon og EuroMed kumulasjon og to ulike former for opprinnelsesbevis – EUR.1 og EUR-MED.

Tollmyndighetene i importlandet kan til enhver tid anmode eksportlandet om etterkontroll av opprinnelsesbevis, og det etableres et kontrollsamarbeid mellom nasjonale tollmyndigheter om blant annet utferdigelse av opprinnelsesbevis. Det opprettes også en egen Underkomité for toll- og opprinnelsessaker.

Vedlegg I til Protokoll B inneholder «Innledende anmerkninger» med forklaringer til den etterfølgende listen med spesifikke regler for det enkelte produkt.

Vedlegg II til Protokoll B inneholder detaljerte

bestemmelser om hvor store mengder innsatsmaterialer fra stater utenfor frihandelsområdet en vare med «oprinnelsesstatus» kan inneholde og hvilke produksjonsprosesser en vare som inneholder materialer fra tredjeland må gjennomgå for å oppnå «oprinnelsesstatus».

Vedlegg III og IV til Protokoll B inneholder nærmere regler for utferdigelse av opprinnelsesbevis.

### 4.4.3 Importtoll og avgifter med tilsvarende virkning (artikkel 6)

Artikkel 6 innebærer at det ikke skal innføres ny importtoll eller avgifter med tilsvarende virkning i handelen mellom partene. EFTA-statene og Libanon har forpliktet seg til å avvikle all importtoll og avgifter med tilsvarende virkning fra avtalens ikrafttredelse i henhold til vedlegg IV i avtalen.

### 4.4.4 Basistoll (artikkel 7)

Artikkel 7 fastsetter at basistollsatsen som skal danne utgangspunktet for tollnedtrappingen skal være den gjeldende bestevilkårsats per 21. november 2003 som er dato for parafering av avtalen. Dersom det på noe tidspunkt innføres en tollreduksjon som gjelder alle WTO-partene, skal de reduserte tollsatsene erstatte basistollsatsene som det vises til i denne artikkelen.

### 4.4.5 Toll av fiskal karakter (artikkel 8)

Artikkel 8 presiserer at bestemmelsene i artikkel 6 (importtoll og avgifter med tilsvarende virkning) også skal gjelde for fiskaltoll.

### 4.4.6 Kvantitative importrestriksjoner og tiltak med tilsvarende effekt (artikkel 9)

Artikkel 9 fastsetter at det ikke skal innføres nye kvantitative importrestriksjoner eller tiltak med tilsvarende virkning i handelen mellom partene. Eksisterende restriksjoner og tiltak med tilsvarende virkning skal avvikles fra avtalens ikrafttredelsesdato.

### 4.4.7 Toll og kvantitative restriksjoner ved utførsel (artikkel 10)

Artikkel 10 fastslår at EFTA-statene og Libanon ikke skal innføre eksporttoll eller avgifter med tilsvarende effekt, eller kvantitative restriksjoner el-

ler tiltak med tilsvarende effekt i handelen mellom partene.

#### **4.4.8 Intern beskatning og reguleringer (artikkel 11)**

Artikkel 11 pålegger partene ved intern beskatning å følge bestemmelsen i artikkel III i GATT 1994 og andre relevante WTO-avtaler. Eksportører kan ikke få refundert interne skatter som er større enn de skatter som direkte eller indirekte er pålagt produkter som eksporteres til en av avtalepartene.

#### **4.4.9 Tekniske forskrifter (artikkel 12)**

Artikkel 12 sier at partene skal samarbeide når det gjelder tekniske reguleringer, standarder og konformitetsvurderinger samt å arbeide for å fremme internasjonale løsninger. Partene forplikter seg videre til å straks holde konsultasjoner i Den blandede komité for å finne en hensiktsmessig løsning dersom en part anser at en annen part har truffet tiltak som kan skape eller har skapt en handelshindring. Notifiseringsforpliktelsene reguleres av WTOs avtale om tekniske handelshindringer (TBT-avtalen).

#### **4.4.10 Veterinære og plantesanitære tiltak (artikkel 13)**

Artikkel 13 pålegger partene å anvende sine reguleringer i veterinære eller plantesanitære saker på en ikke-diskriminerende måte, samt at de ikke skal innføre noen nye tiltak som hindrer handelen på en urimelig måte i strid med gjeldende WTO-avtale om veterinære og plantesanitære tiltak (SPS-avtalen).

#### **4.4.11 Statsmonopol (artikkel 14)**

Artikkel 14 inneholder en forpliktelse om at avtalepartenes statsmonopoler må tilpasses, med de unntak som ligger i protokoll C, slik at det ikke diskrimineres mellom nasjonale og ikke-nasjonale bedrifter innen utgang av fjerde år etter avtaleinngåelse. Avtalebestemmelsene gjelder for alle statsmonopol som deltar i import- og eksportforhold mellom avtalepartene.

#### **4.4.12 Subsidiær (artikkel 15)**

Artikkel 15 fastslår at bruk av subsidier og utjevningsavgifter reguleres av eksisterende WTO-avtaler på området, med de unntak som fremkommer i denne artikkelen. Avtalen sikrer innsyn ved at par-

tene skal utveksle sine notifikasjoner til WTO på området. Videre foreskriver avtalen en ekstra konsultasjonsrunde innenfor rammen av handelsavtalen før man eventuelt innleder subsidieundersøkelse eller går til sak mot hverandre i WTO. Formålet med dette er å søke å løse eventuelle problemer innenfor rammen av frihandelsavtalen.

#### **4.4.13 Anti-dumping (artikkel 16)**

Artikkel 16 innebærer at dersom en av partene mener at det finner sted dumping i henhold til den definisjonen som gis i GATT 1994 artikkel VI, kan det settes i verk tiltak i samsvar med GATT-regelverket. Partene skal på oppfordring av en av de andre partene gjennomgå innholdet i denne artikkelen i Den blandede komité.

#### **4.4.14 Konkurranseregler for foretak (artikkel 17)**

Artikkel 17 gir en oversikt over hvilke type avtaler og adferd mellom bedrifter som anses uforenlige med avtalen. Dette gjelder enhver avtale mellom foretak, enhver beslutning truffet av sammenslutninger av foretak og alle former for samordnet praksis mellom foretak hvis målet eller virkningen er å hindre, innskrenke eller vri konkurransen. Et eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling omfattes også. Det fremgår av felleserklæringen om konkurranseregler for foretak at de former for opptreden som er omfattet av artikkel 17 nr. 1 skal tolkes på bakgrunn av partenes nasjonale konkurranselovgivning. Avtaler som kommer inn under den generelle unntaksbestemmelsen i konkurranseloven § 10 tredje ledd, vil normalt være forenlige med avtalen. Bestemmelsene gjelder også offentlige foretak og foretak som er gitt særlige rettigheter, men disse reglene skal ikke hindre dem i å utføre de oppgavene de er tillagt. Dersom en gitt praksis ikke er forenlig med avtalens bestemmelser, skal partene konsultere i Den blandede komité, og hvis dette ikke fører frem kan partene treffe midlertidige tiltak i henhold til avtalens artikkel 33.

#### **4.4.15 Krisetiltak ved import av visse varer (artikkel 18)**

Artikkel 18 åpner for bruk av krisetiltak ved import av visse varer. Eventuelle beskyttelsestiltak skal treffes og anvendes i henhold til WTO-avtalens artikkel XIX og WTO-avtalen om beskyttelsestiltak.

#### 4.4.16 Strukturell tilpasning (artikkel 19)

Artikkel 19 gir Libanon rett til, i visse tilfeller og med begrenset varighet, å heve eller gjeninnføre toll for å beskytte industri under oppbygging og sektorer som er under omlegging eller står overfor alvorlige strukturproblemer. Denne type tiltak må opphøre senest ved utgangen av den maksimale overgangsperioden på 12 år, og ingen tiltak kan vare mer enn 5 år med mindre Den blandede komité bestemmer noe annet. I særskilte situasjoner vil det være mulig for Libanon å opprettholde allerede eksisterende tiltak i inntil 3 år etter den lengste overgangsperiodens utløp. I alle tilfeller skal Libanon informere om hvilke tiltak landet har til hensikt å sette i verk og disse skal diskuteres i Den blandede komité som også skal vurdere nedtrappingsplan for tiltakene.

#### 4.4.17 Videreeksport og alvorlig knapphet (artikkel 20)

Artikkel 20 gir en part rett til å innføre tiltak dersom overholdelse av artikkel 10 fører til videreeksport til et land utenfor avtaleområdet. Dette gjelder dersom den aktuelle part opprettholder kvantitative eksportrestriksjoner, eksporttoll eller tiltak med tilsvarende virkning med hensyn til vedkommende produkt. Beskyttelsestiltak kan også iverksettes ved alvorlig knapphet på et produkt som er av vesentlig betydning for den eksporterende avtalestat, eller når det er fare for at det kan oppstå slik knapphet.

Eventuelle beskyttelsestiltak skal fjernes når forholdene ikke lenger gir grunn til å opprettholde dem.

#### 4.4.18 Generelle unntak (artikkel 21)

Artikkel 21 fastsetter at avtalen ikke skal være til hinder for forbud mot eller restriksjoner på import, eksport eller varer i transitt som er begrunnet ut fra hensynet til offentlig moral, offentlig politikk eller offentlig sikkerhet, vern om menneskers, dyrs eller planters liv og helse, vern av nasjonale skatter av kunstnerisk, historisk eller arkeologisk verdi, beskyttelse av immaterielle rettigheter, reguleringer med hensyn til gull og sølv eller bevaring av ikke fornybare naturressurser. Det presiseres at slike tiltak ikke skal kunne brukes som et middel til vilkårlig forskjellsbehandling eller skjulte handelsrestriksjoner i handelen mellom partene.

#### 4.4.19 Unntak av sikkerhetsgrunner (artikkel 22)

Artikkel 22 slår fast av avtalen ikke skal være til hinder for at partene kan treffe nødvendige tiltak for å hindre spredning av opplysninger som er i strid med deres vesentlige sikkerhetsinteresser. Partene kan treffe tiltak for å beskytte sine vesentlige sikkerhetsinteresser eller for å gjennomføre internasjonale forpliktelser eller nasjonal politikk som vedrører reguleringer av våpenhandel eller spredning av masseødeleggelsesvåpen. Tilsvarende gjelder i krigstid eller i situasjoner med alvorlig internasjonal spenning.

#### 4.4.20 Vanskeligheter med betalingsbalansen (artikkel 23)

Artikkel 23 fastslår at partene skal bestrebe seg på å unngå innføring av restriktive tiltak med begrunnelser i problemer i betalingsbalansen. Dersom en av avtalepartene har alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen eller det er umiddelbar fare for det, kan handelsbegrensende tiltak iverksettes i tråd med vilkårene i GATT 1994.

### 4.5 Beskyttelse av immaterielle rettigheter

---

#### 4.5.1 Beskyttelse av immaterielle rettigheter (artikkel 24)

Artikkel 24 og vedlegg V regulerer beskyttelse av immaterielle rettigheter. Partene forplikter seg til å gi hverandres borgere minst like god behandling som sine egne borgere og borgere fra en hvilken som helst annen stat. Unntak fra denne plikten må være i samsvar med relevante artikler i TRIPS-avtalen som er en del av WTO-avtalene.

Bestemmelsene om immaterielle rettigheter stadfester partenes forpliktelser i henhold til internasjonale avtaler de er part i, herunder Paris-konvensjonen og Bern-konvensjonen. Videre forpliktes partene til å søke å tiltre enkelte spesifiserte konvensjoner.

Avtalen inneholder konkrete bestemmelser om beskyttelsesnivået på patentområdet. For Norge og Island skal dette beskyttelsesnivået være i tråd med EØS-avtalen, slik den er implementert i nasjonal lovgivning. For Sveits og Liechtenstein skal beskyttelsen av patenter tilsvare nivået i Den europeiske patentkonvensjon. For Libanon skal nivået på beskyttelse av patenter tilsvare nivået i TRIPS,



slik det er gjennomført i Libanons nasjonale lovgivning.

Avtalen inneholder videre spesifikke bestemmelser om beskyttelse av testdata o.l. som leveres inn i søknader om godkjenning av landbrukskjemikalier og legemidler. Den inneholder også bestemmelser om beskyttelse av design og av geografiske betegnelser.

## **4.6 Investeringer og tjenester**

### **4.6.1 Handel med tjenester (artikkel 25)**

Artikkel 25 forplikter partene til å arbeide mot en gradvis liberalisering og en gjensidig åpning av deres markeder for handel med tjenester i samsvar med General Agreement on Trade in Services (GATS).

### **4.6.2 Investeringer (artikkel 26)**

Artikkel 26 fastslår at partene skal strebe etter å fremme attraktive og stabile betingelser for investeringer, og at de skal søke å fremme slike investeringer mellom partene på spesielle områder som nevnt i artikkelen.

## **4.7 Betaling og overføringer**

### **4.7.1 Betaling og overføringer (artikkel 27)**

Artikkel 27 slår fast at betalinger og betalingsoverføringer i forbindelse med handelen mellom en EFTA-stat og Libanon ikke skal være underlagt restriksjoner. Partene skal avstå fra å innføre valutarestriksjoner eller administrative restriksjoner for innvilging, tilbakebetaling eller godkjenning av kortsiktige eller mellomlangsigtede kreditter til dekning av handelstransaksjoner hvor en valutainnlending deltar. Artikkelen slår videre fast at ingen restriktive tiltak skal gjelde overføringer tilknyttet investeringer.

## **4.8 Offentlige anskaffelser**

### **4.8.1 Offentlige anskaffelser (artikkel 28)**

Artikkel 28 forplikter partene til gjensidig og gradvis å liberalisere markedet for offentlige anskaffelser. Dette skal skje gjennom Den blandede komité.

## **4.9 Økonomisk samarbeid og teknisk bistand**

### **4.9.1 Økonomisk samarbeid og teknisk bistand (artikkel 29)**

Artikkel 29 erklærer partenes villighet til å fremme økonomisk samarbeid, der det vies ekstra oppmerksomhet mot de sektorer som møter vanskeligheter under Libanons økonomiske liberalisering. For å lette implementeringen av denne avtalen forplikter partene seg til hensiktsmessige former for teknisk bistand og samarbeid, særlig på områdene immaterielle rettigheter, toll, tekniske forskrifter og veterinære og plantesanitære tiltak, og at dette arbeidet skal koordineres med relevante internasjonale organisasjoner.

## **4.10 Bestemmelser om institusjoner og prosedyrer**

### **4.10.1 Den blandede komité (artikkel 30)**

Artikkel 30 inneholder bestemmelser om Den blandede komité. Komiteens oppgave er å administrere og overvåke gjennomføringen av avtalen. Partene forplikter seg til å utveksle informasjon, og skal på oppfordring fra en av partene avholde konsultasjoner i komiteen. Den blandede komité kan treffe beslutninger innen avtalens virkeområde og kan gi ytterligere anbefalinger på andre områder. Mulighetene for ytterligere fjerning av handelshindringer mellom partene skal løpende vurderes av komiteen. Alle avtalepartene er representert i komiteen som treffer vedtak ved enstemmighet.

### **4.10.2 Prosedyrer for Den blandede komité (artikkel 31)**

Artikkel 31 fastslår at Den blandede komité skal møtes ved behov etter krav fra en av partene, men minst en gang hvert andre år. Komiteen bestemmer sin egen forretningsorden, og kan opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper som anses nødvendig for å gjennomføre de pålagte oppgaver.

### **4.10.3 Oppfyllelse av forpliktelser og konsultasjoner (artikkel 32)**

Artikkel 32 fastslår at partene forplikter seg til å treffe de nødvendige tiltak for å overholde sine forpliktelser etter avtalen. Dersom det skulle oppstå uoverensstemmelser med hensyn til tolknin-

gen og anvendelsen av avtalen, skal partene samarbeide for å oppnå en gjensidig tilfredstillende løsning. Enhver part kan be om konsultasjoner med en annen part angående saker som anses for å påvirke driften av denne avtalen. Konsultasjoner skal foregå i Den blandede komité.

#### **4.10.4 Iverksetting av midlertidige tiltak (artikkel 33)**

Artikkel 33 fastslår at dersom en EFTA-stat eller Libanon vurderer at den andre parten ikke har oppfylt sine forpliktelser i avtalen, og Den blandede komité ikke har kommet frem til noen felles akseptabel løsning innen 90 dager, kan den berørte part ta midlertidige, balanserende tiltak som er passende, og strengt nødvendige for å rette opp ubalansen. Tiltakene skal umiddelbart notifiseres til partene og til Den blandede komité. Tiltakene skal avskaffes når forholdene ikke lenger kan rettfærdiggjøre tiltakene, eller hvis tvisten forelegges voldgiftsdomstolen.

#### **4.10.5 Voldgift (artikkel 34)**

Artikkel 34 sier at tvister mellom partene i denne avtalen om fortolkningen av avtalepartenes rettigheter og forpliktelser, som ikke er løst gjennom direkte konsultasjoner eller i Den blandede komité innen 90 dager fra den dato anmodningen om konsultasjoner ble mottatt, kan sendes til voldgift av en av partene i tvisten gjennom en skriftlig underretning til den andre parten i tvisten. En kopi av denne underretningen skal sendes til alle partene i denne avtalen. I de tilfeller hvor tvisten henvises til voldgift, skal hver part innen 30 dager fra mottagelse av underretningen, utnevne et medlem til voldgiftspanelet. De to medlemmene skal innen 30 dager fra utnevnelsen oppnevne en leder for voldgiftspanelet. Denne skal ikke være av nasjonalitet tilhørende noen av partene eller være bosatt på partenes territorium. Voldgiftspanelet skal løse konflikten i henhold til avtalen og alminnelig folkerett.

### **4.11 Sluttbestemmelser**

#### **4.11.1 Utviklingsklausul (artikkel 35)**

Artikkel 35 forplikter partene til å undersøke muligheten for å utvikle og utdype samarbeidet, og utvide dette til områder som ikke allerede omfattes av avtalen. I dette arbeidet skal partene ta hensyn til den videre utvikling i de internasjonale økonomiske relasjonene blant annet innenfor WTO. Slike endringer kan forhandles frem i Den blandede

komité, og skal ratifiseres eller godkjennes av hver enkelt avtalepart i samsvar med deres egne prosedyrer.

#### **4.11.2 Vedlegg og protokoller (artikkel 36)**

Artikkel 36 slår fast at avtalens vedlegg og protokoller utgjør en integrert del av avtalen. Vedleggene og protokollene kan endres ved vedtak i Den blandede komité.

#### **4.11.3 Endringer (artikkel 37)**

Artikkel 37 slår fast at endringer i avtalen, utover endringer i vedlegg og protokoller (som kan foretas av Den blandede komité i henhold til artikkel 36), skal legges fram for avtalepartene til ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning. Endringene skal som hovedregel tre i kraft første dag i den tredje måneden etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses-, eller godkjenningsdokumentet er deponert.

#### **4.11.4 Tollunioner, frihandelsområder, grensehandel og andre referanseavtaler (artikkel 38)**

Artikkel 38 viser til at frihandelsavtalen ikke skal være til hinder for videreføring eller opprettelse av tollunioner, frihandelsområder, ordninger for grensehandel eller andre preferanseavtaler så lenge de ikke har negative virkninger på handelsregimet som fastsettes i denne avtalen.

#### **4.11.5 Tiltredelse (artikkel 39)**

I artikkel 39 går det fram at enhver stat som er medlem av EFTA kan tiltre frihandelsavtalen, etter godkjenning av Den blandede komité.

#### **4.11.6 Oppsigelse og opphør (artikkel 40)**

Artikkel 40 slår fast at avtalen kan sies opp med seks måneders varsel. Dersom Libanon sier opp avtalen skal den opphøre ved utløpet av oppsigelsesperioden. Dersom en EFTA-stat trekker seg fra EFTA-konvensjonen slutter staten å være part i frihandelsavtalen fra den dagen oppsigelsen trer i kraft.

#### **4.11.7 Ikrafttredelse (artikkel 41)**

Artikkel 41 slår fast at denne avtalen krever ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning, og at ratifikasjons-, godtakelse- eller godkjenningsdokumentene skal deponeres hos depositaren (Norge). Av-

talen skal tre i kraft 1. januar 2005 for de land som da har sluttet seg til avtalen under forutsetning av at også Libanon har sluttet seg til avtalen. Dersom deponering skjer etter 1. januar 2005, trer avtalen i kraft den første dag i den tredje måned etter deponering forutsatt at avtalen trer i kraft for Libanon. Avtalen kan også anvendes midlertidig dersom den har trådt i kraft for Libanon, eller dersom Libanon anvender avtalen midlertidig.

#### **4.11.8 Depositær (artikkel 42)**

Artikkel 42 slår fast at Norges regjering er depositær for avtalen. Dette innebærer at Norge har ansvaret for å oppbevare avtalen og orientere alle avtalepartene om deponering av ratifikasjons-, godtakelse- og godkjenningssinstrument, og ikrafttredelse av avtalen og om endringer i avtalen som blir gjort etter fremgangsmåte fastsatt i artikkel 37. Dette gjelder også opphør og eventuelle oppsigelser av avtalen.

## 5 Nærmere om form og innhold i landbruksavtalen

### 5.1 Generelt

---

I de bilaterale landbruksforhandlingene har det vært en forutsetning at hver avtalepart skal kunne gjennomføre sin egen nasjonale landbrukspolitikk. Avtalen mellom Norge og Libanon inneholder lister over tollkonsesjoner fra norsk og libanesisk side og opprinnelsesregler for handelen med landbruksvarer. Fra norsk side har en innrømmet Libanon tollfrihet eller redusert toll for en rekke planter og plantedeler, blomster, grønnsaker, frukt, oljer og bearbejdede landbruksvarer av frukt og grønnsaker. Libanon skal tilstå tollfrihet eller redusert toll for bl.a. ost med opprinnelse i Norge. Avtalen inneholder videre en klausul som forplikter partene til å videreføre innsatsen med tanke på å øke liberaliseringen av handelen med landbruksvarer, innenfor rammen av de respektive lands landbrukspolitikk.

Den bilaterale landbruksavtalen er formelt sett ikke en del av frihandelsavtalen, men utgjør en integrert del av de juridiske instrumentene som danner grunnlaget for et frihandelsområde. På denne måten tilfredsstilles kravet i artikkel XXIV i GATT om at et frihandelsområde skal omfatte den vesentlige delen av samhandelen mellom landene.

### 5.2 Nærmere om avtalens bestemmelser.

---

Artikkel 1 slår fast at landbruksavtalen er inngått i tilknytning til frihandelsavtalen med referanse til frihandelsavtalens artikkel 4 (vareomfanget).

Artikkel 2 innebærer at Norge og Libanon forplikter seg til å tilstå hverandre de tollkonsesjoner som står oppført i henholdsvis vedlegg 1 og 2. Fra norsk side har en innrømmet Libanon tollfrihet eller redusert toll for bl.a. en rekke planter og plantedeler, blomster, grønnsaker, frukt og oljer.

Opprinnelsesreglene er omfattet av artikkel 3 som henviser til vedlegg 3 hvor det er gitt detaljerte bestemmelser om hvilke opprinnelsesregler som skal gjelde for basis landbruksvarer, opprinnelsesbevis og administrativt samarbeid.

Dersom det skulle oppstå problemer i partenes handel med landbruksvarer, har partene gjennom artikkel 4 påtatt seg å gjennomgå problemene og tilstrebe seg på å finne hensiktsmessige løsninger på disse.

I artikkel 5 påtar Norge og Libanon seg å videreføre innsatsen med sikte på økt liberalisering av handelen med landbruksvarer, innenfor rammen av deres respektive landbrukspolitikk.

I artikkel 6 slås det fast at bestemmelsene i WTOs landbruksavtale skal gjelde mellom partene.

Artikkel 7 presiserer at WTO avtalen om anvendelse av veterinære og plantesanitære tiltak skal gjelde mellom partene.

## **6 Gjennomføring i norsk rett**

I St.prp. nr. 1 (2004–2005) er det foreslått at Finansdepartementet for 2005 gis fullmakt til å iverksette de tollmessige sider ved frihandelsavtalen og landbruksavtalen med Libanon. Avtalene vil bli gjennomført ved endring av tolltariffen. Avtalene nødvendiggjør ikke lovendringer.

I samband med frihandelsavtalens ikrafttredelse vil GSP-ordningen for Libanon bli avvirket med en overgangsperiode på 3 måneder. GSP-ordningen er nærmere omtalt under punkt 3.1. ovenfor.

## 7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Avtalene vil ikke medføre budsjettmessige konsekvenser for Norge av betydning. Utover vanlige oppgaver i forbindelse med Den blandede komité

samt toll- og opprinnelsesrelaterte regler, vil ikke avtalene ha administrative konsekvenser av betydning.

## 8 Konklusjoner og tilråding

Frihandelsavtalen mellom EFTA-statene og Libanon og den bilaterale landbruksavtalen mellom Libanon og Norge vil gi norsk næringsliv en bedre adgang til det libanesiske markedet. I tillegg vil norske interesser gjennom avtalen oppnå like god behandling som EUs næringsliv gjør.

Gjennom en frihandelsavtale ønsker EFTA-statene samtidig å støtte opp om det bredere samarbeidet mellom EU og Middelhavslandene for å sikre politisk og økonomisk stabilitet i regionen, den såkalte Barcelona-prosessen.

Frihandelsavtalen er forelagt Arbeids- og administrasjonsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Finansdepartementet, Fiskeridepartementet, Forsvarsdepartementet, Helsedepartementet, Justisdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Kultur- og kirkedepartementet, Landbruksdepartementet, Miljøverndepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet og Utdannings- og forskningsdeparte-

mentet, som alle anbefaler at ratifikasjon finner sted. Den bilaterale landbruksavtalen er lagt frem for Finansdepartementet og Landbruksdepartementet, som anbefaler at avtalen ratifiseres. Nærings- og handelsdepartementet tilrår at frihandelsavtalen og den bilaterale landbruksavtalen ratifiseres. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004.

---

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004, i samsvar med et vedlagt forslag.

---

## Forslag

# til vedtak om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004

### I

Stortinget samtykker i ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en

tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004.

---



**Vedlegg 1****Free Trade Agreement  
between the EFTA States and  
the Republic of Lebanon****Frihandelsavtale mellom  
EFTA-statene og Republikken  
Libanon****Preamble**

The Republic of Iceland, the Principality of Liechtenstein, the Kingdom of Norway, the Swiss Confederation (hereinafter called the «EFTA States»), on the one part,

and the Republic of Lebanon (hereinafter called «Lebanon»), on the other,

hereinafter collectively referred to as «the Parties»,

CONSIDERING the importance of the links existing between the EFTA States and Lebanon, in particular the Declaration on Co-operation signed in Geneva in June 1997, and recognizing the common wish to strengthen these links, thus establishing close and lasting relations;

RECALLING their intention to participate actively in the process of economic integration in the Euro-Mediterranean region, and expressing their preparedness to co-operate in seeking ways and means to strengthen this process;

REAFFIRMING their commitment to pluralistic democracy based on the rule of law, human rights, including rights of persons belonging to minorities, and fundamental freedoms, and to the political and economic freedoms in accordance with their obligations under international law, including the United Nations Charter and the Universal Declaration of Human Rights;

DESIRING to create favourable conditions for the development and diversification of trade between them and for the promotion of commercial and economic co-operation in areas of common interest on the basis of equality, mutual benefit, non-discrimination and international law;

RECALLING the membership of the EFTA States in the World Trade Organisation (hereinafter referred to as «the WTO») and their commitment to comply with the rights and obligations arising from the Marrakesh Agreement establishing the WTO, including the principles of most-favoured-nation and of national treatment, and

**Innledning**

Republikken Island, Fyrstedømmet Liechtenstein, Kongeriket Norge, og Det sveitsiske edsforbund (heretter kalt «EFTA-statene»), på den ene siden,

og Republikken Libanon (heretter kalt «Libanon»), på den andre siden,

heretter kalt «partene»,

SOM TAR I BETRAKTNING betydningen av de forbindelser som finnes mellom EFTA-statene og Libanon, særlig samarbeidserklæringen som ble undertegnet i Genève i juni 1997, og som erkjenner partenes felles ønske om å styrke disse forbindelsene, og således opprette et nært og varig samkvem,

SOM MINNER OM sin intensjon om å delta aktivt i den økonomiske integrasjonsprosessen i Euro-Middelhavsregionen, og som erklærer seg beredt til å samarbeide om å finne fremgangsmåter og midler for å styrke denne prosessen,

SOM PÅ NY BEKREFTER sin oppslutning om et pluralistisk demokrati basert på rettsstatens prinsipper, menneskerettighetene, herunder rettighetene til personer som tilhører minoriteter, og de grunnleggende friheter, og om de politiske og økonomiske friheter i samsvar med sine forpliktelser etter folkeretten, herunder De forente nasjoners pakt og Verdenserklæringen om menneskerettighetene,

SOM ØNSKER å skape gode vilkår for utvikling av og økt mangfold i handelen dem imellom og for et utvidet kommersielt og økonomisk samarbeid på områder av felles interesse, på grunnlag av likeverd, gjensidig nytte, likebehandling og folkeretten,

SOM MINNER OM EFTA-statenes medlemskap i Verdens handelsorganisasjon (heretter kalt «WTO») og deres forpliktelse til å opptre i samsvar med sine rettigheter og forpliktelser etter Marrakesh-avtalen om opprettelse av WTO, herunder prinsippene om bestevilkårsbehandling og nasjo-

mindful of Lebanon's objective to become a Member of the WTO;

RESOLVED to contribute to the strengthening of the multilateral trading system and to develop their relations towards free trade in accordance with WTO rules;

CONSIDERING that no provision of this Agreement may be interpreted as exempting the Parties from their obligations under other international agreements, especially the WTO;

DETERMINED to implement this Agreement with the objective to preserve and protect the environment and to ensure an optimal use of natural resources in accordance with the principle of sustainable development;

DECLARING their readiness to examine the possibility of developing and deepening their economic relations in order to extend them to fields not covered by this Agreement;

CONVINCED that this Agreement provides an appropriate framework for exchange of information and views on economic developments and trade; and

ALSO CONVINCED that this Agreement will create conditions encouraging economic, trade and investment relations between them,

HAVE DECIDED, in pursuit of the above, to conclude the following Agreement (hereinafter called «this Agreement»):

## Chapter I

### General provisions

#### Article 1

#### Objectives

1. The EFTA States and Lebanon shall establish a free trade area in accordance with the provisions of this Agreement with a view to spurring economic activities in their territories, thereby raising standards of living and improving employment conditions and contributing to Euro-Mediterranean economic integration.
2. The objectives of this Agreement, which is based on trade relations between market economies and on the respect of democratic principles and human rights, are:
  - a. to achieve the liberalisation of trade in goods, in conformity with Article XXIV of the General Agreement on Tariffs and Trade (hereinafter referred to as the «GATT 1994»);
  - b. to gradually develop an environment condu-

nal handling, og som er oppmerksomme på at Libanon har til hensikt å bli medlem av WTO,

SOM ER FAST BESTEMT PÅ å bidra til å styrke det multilaterale handelssystem og utvikle sitt samkvem i retning av frihandel i samsvar med WTOs regelverk,

SOM TAR I BETRAKTNING at ingen bestemmelse i denne avtale skal kunne fortolkes slik at den fritar partene fra deres forpliktelser etter andre internasjonale avtaler, særlig WTO-avtalene,

SOM ER BESTEMT PÅ å gjennomføre denne avtale med det mål å ta vare på og verne om miljøet og sikre optimal utnyttelse av naturressursene i samsvar med prinsippene for en bærekraftig utvikling,

SOM ERKLÆRER seg villige til å vurdere hvilke muligheter som finnes for å utvikle og utdype det økonomiske samkvemmet dem imellom, med sikte på å utvide dette til også å gjelde områder som ikke omfattes av denne avtale,

SOM ER OVERBEVIST OM at denne avtale utgjør en egnet ramme for utveksling av opplysninger om og synspunkter på økonomisk utvikling og handel, og

SOM OGSÅ ER OVERBEVIST OM at denne avtale vil skape vilkår som fremmer økonomiske, handelsmessige og investeringsmessige forbindelser dem imellom,

HAR VEDTATT, for å nå ovennevnte mål, å inngå følgende avtale (heretter kalt «denne avtale»):

## Kapittel I

### Alminnelige bestemmelser

#### Artikkel 1

#### Formål

1. EFTA-statene og Libanon skal opprette et frihandelsområde i samsvar med bestemmelsene i denne avtale med sikte på å fremme økonomisk virksomhet på sine territorier for derved å skape høyere levestandard og bedre arbeidsvilkår og bidra til økonomisk integrasjon i Euro-Middelhavsregionen.
2. Formålet med denne avtale, som er basert på handelsforbindelser mellom markedsøkonomier og på respekt for demokratiske prinsipper og menneskerettigheter, er:
  - a. å oppnå en liberalisering av handelen med varer i samsvar med artikkel XXIV i Generalavtalen om tolltariffer og handel (heretter kalt «GATT 1994»),
  - b. gradvis å utvikle et miljø som kan bidra til

- cive to increased investment flows and enhanced trade in services;
- c. to ensure adequate and effective protection of intellectual property rights;
  - d. to progressively liberalise government procurement; and
  - e. to support the harmonious development of economic relations between the Parties through the expansion of trade, and economic and technical co-operation.

- økte investeringsstrømmer og økt handel med tjenester,
- c. å sikre tilstrekkelig og effektiv beskyttelse av immaterielle rettigheter,
  - d. i stigende grad å liberalisere markedene for offentlige anskaffelser, og
  - e. å støtte en harmonisk utvikling av de økonomiske forbindelsene mellom partene gjennom utvidet handel og økonomisk og teknisk samarbeid.

*Article 2***Trade relations governed by this Agreement**

This Agreement shall apply to trade relations between, on the one side, the individual EFTA States and, on the other side, Lebanon, but not to the trade relations between individual EFTA States, unless otherwise provided for in this Agreement.

*Artikkel 2***Handelsforbindelser regulert av denne avtale**

Denne avtale får anvendelse på handelsforbindelser mellom de enkelte EFTA-stater på den ene siden og Libanon på den andre siden, men ikke på handelsforbindelser mellom de enkelte EFTA-stater, med mindre annet er fastsatt i denne avtale.

*Article 3***Territorial application**

This Agreement shall apply to the territories of the Parties except as provided for in Annex I .

*Artikkel 3***Territoriell anvendelse**

Denne avtale skal få anvendelse på partenes territorier med unntak av det som er fastsatt i vedlegg I.

*Chapter II***Trade in goods***Article 4***Scope**

1. This Chapter shall apply to the following products originating in an EFTA State or in Lebanon:
  - a. all products falling within Chapters 25 to 97 of the Harmonized Commodity Description and Coding System (HS), excluding the products listed in Annex II;
  - b. processed agricultural products specified in Protocol A, with due regard to the arrangements provided for in that Protocol; and
  - c. fish and other marine products as provided for in Annex III.
2. Lebanon and each EFTA State have concluded agreements on trade in agricultural products on a bilateral basis. These agreements form part of the instruments establishing a free trade area between the EFTA States and Lebanon.

*Kapittel II***Handel med varer***Artikkel 4***Virkeområde**

1. Dette kapittel skal få anvendelse på følgende varer med opprinnelse i en EFTA-stat eller i Libanon:
  - a. alle varer som hører under kapittel 25 til 97 i Det harmoniserte system for beskrivelse og koding av varer (heretter kalt «HS»), med unntak av varer oppført i vedlegg II,
  - b. bearbejdede landbruksvarer oppført i protokoll A, med tilbørlig hensyn til ordningene fastsatt i nevnte protokoll, og
  - c. fisk og andre marine varer som fastsatt i vedlegg III.
2. Libanon og hver enkelt av EFTA-statene har inngått avtaler om handel med landbruksvarer på bilateral basis. Disse avtalene er en del av dokumentene som danner grunnlaget for opprettelse av et frihandelsområde mellom EFTA-statene og Libanon.

*Article 5***Rules of origin and methods of administrative co-operation**

Protocol B lays down the rules of origin and methods of administrative co-operation.

*Article 6***Customs duties on imports and charges having equivalent effect**

1. No new customs duties on imports or charges having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Lebanon.
2. The EFTA States shall abolish on the date of entry into force of this Agreement all customs duties on imports, and any charges having equivalent effect, of products originating in Lebanon.
3. Lebanon shall gradually eliminate its customs duties on imports, and any charges having equivalent effect, of products originating in an EFTA State in accordance with Annex IV.

*Article 7***Basic duties**

1. The applicable rates for imports between the Parties shall be the most-favoured-nation rate of duty (MFN rate) applied on 21 November 2003, or if lower, the applied rate enforced as of the entry into force of this Agreement. If, after the entry into force of this Agreement, a tariff reduction is applied on an *erga omnes* basis, the reduced rate shall apply.
2. The Parties shall communicate to each other their respective rates applied on the date of the entry into force of this Agreement.

*Article 8***Customs duties of a fiscal nature**

The provisions of Article 6 shall also apply to customs duties of a fiscal nature.

*Article 9***Quantitative restrictions on imports and measures having equivalent effect**

1. No new quantitative restriction on imports or any measures having equivalent effect shall be introduced in trade between the EFTA States and Lebanon.
2. Quantitative restrictions on imports and any

*Artikkel 5***Opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid**

Protokoll B fastsetter opprinnelsesregler og metoder for administrativt samarbeid.

*Artikkel 6***Importtoll og avgifter med tilsvarende virkning**

1. Ingen ny importtoll eller avgift med tilsvarende virkning skal innføres i handelen mellom EFTA-statene og Libanon.
2. EFTA-statene skal ved denne avtales ikrafttredelse avskaffe all importtoll og alle avgifter med tilsvarende virkning på varer med opprinnelse i Libanon.
3. Libanon skal gradvis fjerne toll ved innførsel og alle avgifter med tilsvarende virkning på varer med opprinnelse i en EFTA-stat, i samsvar med vedlegg IV.

*Artikkel 7***Basistoll**

1. Basistollsatsene som får anvendelse på import mellom partene, skal være gjeldende bestevilkårssats (MFN-sats) per 21. november 2003, eller den satsen som gjelder ved denne avtales ikrafttredelse dersom denne er lavere. Dersom det etter denne avtales ikrafttredelse gjennomføres en reduksjon i basistollsatsen på *erga omnes*-basis (overfor alle), skal den reduserte satsen få anvendelse.
2. Partene skal underrette hverandre om sine respektive basistollsatser som gjelder ved denne avtales ikrafttredelse.

*Artikkel 8***Toll av fiskal karakter**

Bestemmelsene i artikkel 6 skal også gjelde for fiskaltoll.

*Artikkel 9***Kvantitative importrestriksjoner og tiltak med tilsvarende virkning**

1. Ingen nye kvantitative importrestriksjoner eller tiltak med tilsvarende virkning skal innføres i handelen mellom EFTA-statene og Libanon.
2. Kvantitative importrestriksjoner og alle tiltak

measures having equivalent effect in trade between the EFTA States and Lebanon shall be abolished from the date of entry into force of this Agreement

med tilsvarende virkning i handelen mellom EFTA-statene og Libanon skal avskaffes fra den dato denne avtale trer i kraft.

#### Article 10

##### **Customs duties and quantitative restrictions on exports**

The EFTA States and Lebanon shall not apply to exports between themselves either customs duties or charges having equivalent effect, or quantitative restrictions or measures having equivalent effect.

#### Artikkel 10

##### **Toll og kvantitative restriksjoner ved utførsel**

Ved eksport mellom EFTA-statene og Libanon skal verken toll eller avgifter med samme virkning eller kvantitative restriksjoner eller tiltak med samme virkning få anvendelse.

#### Article 11

##### **Internal taxation and regulations**

1. The Parties commit themselves to apply any internal taxes and other charges and regulations in accordance with Article III of the GATT 1994 and other relevant WTO Agreements.
2. Exporters may not benefit from repayment of internal taxes in excess of the amount of direct or indirect taxation imposed on products exported to the territory of one of the Parties.

#### Artikkel 11

##### **Intern beskatning og reguleringer**

1. Partene forplikter seg til å anvende intern beskatning og andre avgifter og reguleringer i samsvar med artikkel III i GATT 1994 og andre relevante WTO-avtaler.
2. Eksportører kan ikke få refundert interne skatter som er større enn de skatter som direkte eller indirekte er pålagt varer som eksporteres til en av partenes territorium.

#### Article 12

##### **Technical regulations**

1. The Parties shall co-operate in the field of technical regulations, standards and conformity assessment and shall take appropriate measures to promote international solutions and mutual recognition agreements, as appropriate, to ensure that this agreement will be applied effectively and harmoniously in the mutual interest of all Parties.
2. The Parties agree to hold immediate consultations in the framework of the Joint Committee set up in accordance with Article 30 in case a Party considers that another Party has taken measures which are likely to create, or have created, a technical obstacle to trade, in order to find an appropriate solution in conformity with the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade.
3. The Parties' obligations to notify draft technical regulations shall be governed by the criteria set out in the WTO Agreement on Technical Barriers to Trade. The EFTA States will make their notifications to the WTO available to Lebanon. Lebanon shall notify draft technical regulations to the EFTA Secretariat, which shall distribute them to the other Parties.

#### Artikkel 12

##### **Tekniske forskrifter**

1. Partene skal samarbeide på området tekniske forskrifter, standarder og samsvarsvurdering og treffe egnede tiltak for å fremme internasjonale løsninger og inngåelse av avtaler om gjensidig godkjenning, dersom det er hensiktsmessig, for å sikre at denne avtale får anvendelse på en effektiv og harmonisk måte som tjener partenes felles interesser.
2. Partene er enige om straks å holde konsultasjoner innenfor rammen av Den blandede komité nedsatt i samsvar med artikkel 30 dersom en part anser at en annen part har truffet tiltak som trolig vil skape, eller har skapt, en teknisk hindring for handelen, i den hensikt å finne en passende løsning i samsvar med WTO-avtalen om tekniske handelshindringer.
3. Partenes forpliktelse til å melde forslag til tekniske forskrifter skal være underlagt kriteriene fastsatt i WTO-avtalen om tekniske handelshindringer. EFTA-statene skal gjøre sine meldinger til WTO tilgjengelige for Libanon. Libanon skal gi melding om forslag til tekniske forskrifter til EFTA-sekretariatet, som skal spre meldingene til de øvrige parter.

*Article 13***Sanitary and phytosanitary measures**

1. The Parties shall apply their regulations in sanitary and phytosanitary matters in a non-discriminatory fashion and shall not introduce any new measures that have the effect of unduly obstructing trade.
2. The principles set out in paragraph 1 shall be applied in accordance with the WTO Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures .

*Article 14***State monopolies**

The EFTA States and Lebanon shall progressively adjust any state monopoly of a commercial character so as to ensure that by the end of the fourth year following the entry into force of this Agreement, with the exceptions laid down in Protocol C, no discrimination regarding the conditions under which goods are procured and marketed will exist between nationals of the EFTA States and of Lebanon. These goods shall be procured and marketed in accordance with commercial considerations.

*Article 15***Subsidies**

1. The rights and obligations of the Parties relating to subsidies and countervailing measures shall be governed by Articles VI and XVI of the GATT 1994, the WTO Agreement on Subsidies and Countervailing Measures and the WTO Agreement on Agriculture, except as otherwise provided for in this Article.
2. The extent of the Parties' obligations to ensure transparency of subsidy measures shall be governed by the criteria set out in Article XVI:1 of the GATT 1994 and Article 25 of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures. The EFTA States will make their notifications on subsidies to the WTO available to Lebanon. Lebanon shall notify its subsidies to the EFTA Secretariat, which shall distribute them to the other Parties.
3. Before an EFTA State or Lebanon, as the case may be, initiates an investigation to determine the existence, degree and effect of any alleged subsidy in Lebanon, or in an EFTA State, as provided for in Article 11 of the Agreement on Subsidies and Countervailing Measures, the

*Artikkel 13***Veterinære og plantesanitære tiltak**

1. Partene skal anvende sine forskrifter med hensyn til veterinære og plantesanitære forhold på en måte som sikrer likebehandling, og de skal ikke innføre nye tiltak som har den virkning at de på urimelig vis er til hinder for handelen.
2. Prinsippene fastsatt i nr. 1 skal anvendes i samsvar med WTO-avtalen om anvendelse av veterinære og plantesanitære tiltak.

*Artikkel 14***Statsmonopol**

EFTA-statene og Libanon skal gradvis foreta en tilpasning av alle statsmonopol som driver forretningsmessig virksomhet, for å sikre at det ved utløpet av det fjerde året etter denne avtales ikrafttredelse, med de unntak som er fastsatt i protokoll C, ikke forekommer forskjellsbehandling mellom EFTA-statenes og Libanons borgere med hensyn til vilkårene for innkjøp og markedsføring av varer. Varene skal anskaffes og markedsføres etter forretningsmessige vurderinger.

*Artikkel 15***Subsidier**

1. Partenes rettigheter og forpliktelser med hensyn til subsidier og utjevningsavgifter skal være underlagt artikkel VI og XVI i GATT 1994, WTO-avtalen om subsidier og utjevningsavgifter og WTO-avtalen om landbruk, med mindre noe annet er fastsatt i denne artikkel.
2. Omfanget av partenes forpliktelser til å sikre innsyn i subsidietiltak skal være underlagt kriteriene fastsatt i artikkel XVI:1 i GATT 1994 og artikkel 25 i avtalen om subsidier og utjevningsavgifter. EFTA-statene skal gjøre sine meldinger om subsidier til WTO tilgjengelige for Libanon. Libanon skal gi melding om sine subsidier til EFTA-sekretariatet, som skal spre meldingene til de øvrige parter.
3. Før en EFTA-stat eller Libanon, alt etter hvilken stat det gjelder, iverksetter en undersøkelse for å fastslå eksistensen, omfanget og virkningen av et påstått tilfelle av subsidiering i Libanon, eller i en EFTA-stat, slik artikkel 11 i avtalen om subsidier og utjevningsavgifter be-

Party considering initiating an investigation shall notify in writing the Party whose goods are subject to investigation and allow for a 45 day period with a view to finding a mutually acceptable solution. The consultations shall take place in the Joint Committee if any Party so requests within 20 days from the receipt of the notification.

#### Article 16

##### Anti-Dumping

1. If an EFTA State finds that dumping within the meaning of Article VI of the GATT 1994 is taking place in trade with Lebanon, or if Lebanon finds that dumping within this meaning is taking place in trade with an EFTA State, the Party concerned may take appropriate measures against this practice in accordance with the WTO Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994.
2. The Parties shall, upon request of any Party, meet in the Joint Committee to review the contents of this Article.

#### Article 17

##### Rules of competition concerning undertakings

1. The following are incompatible with the proper functioning of this Agreement in so far as they may affect trade between an EFTA State and Lebanon:
  - a. all agreements between undertakings, decisions by associations of undertakings and concerted practices between undertakings which have as their object or effect the prevention, restriction or distortion of competition;
  - b. abuse by one or more undertakings of a dominant position in the territories of the Parties as a whole or in a substantial part thereof.
2. With regard to public enterprises and enterprises to which special or exclusive rights have been granted, the Parties shall ensure that as from the fourth year following the date of entry into force of this Agreement there is neither enacted nor maintained any measure distorting trade between the EFTA States and Lebanon to an extent contrary to the Parties' interests. This provision should not obstruct the performance in law or in fact of the particular tasks assigned to these enterprises.

skriver, skal den part som vurderer å iverksette undersøkelsen, skriftlig underrette den part hvis varer er gjenstand for undersøkelse, og gi rom for en frist på 45 dager med sikte på å finne en gjensidig tilfredsstillende løsning. Konsultasjonene skal finne sted i Den blandede komité dersom en av partene krever det innen 20 dager etter at underretningen er mottatt.

#### Artikkel 16

##### Tiltak mot dumping

1. Dersom en EFTA-stat oppdager at det foregår dumping, som definert i artikkel VI i GATT 1994, i handelen med Libanon, eller dersom Libanon oppdager at det foregår dumping i henhold til denne definisjonen i handelen med en EFTA-stat, kan den berørte part treffe hensiktsmessige tiltak mot slik praksis i samsvar med WTO-avtalen om gjennomføring av artikkel VI i GATT 1994.
2. Dersom en part anmoder om det, skal partene møte i Den blandede komité for å gjennomgå innholdet i denne artikkel.

#### Artikkel 17

##### Konkurranseregler for foretak

1. I den utstrekning det kan påvirke handelen mellom en EFTA-stat og Libanon, er følgende i strid med den tilbørlige anvendelsen av denne avtale:
  - a. alle avtaler mellom foretak, alle beslutninger truffet av sammenslutninger av foretak og alle former for samordnet opptreden mellom foretak dersom hensikten er å hindre, begrense eller vri konkurransen eller virkningen er slik at konkurransen hindres, begrenses eller vris,
  - b. et eller flere foretaks utilbørlige utnyttelse av sin dominerende stilling på en parts territorium i sin helhet eller på en vesentlig del av dette.
2. Med hensyn til offentlige foretak og foretak som er gitt sær- eller eneretter, skal partene sørge for at det fra det fjerde året etter denne avtales ikrafttredelse ikke vedtas eller opprettholdes tiltak som vrir handelen mellom EFTA-statene og Libanon på en måte som er i strid med partenes interesser. Denne bestemmelsen skal verken rettslig eller faktisk være til hinder for at foretak som nevnt kan utføre de særlige oppgaver som er tillagt dem.

3. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not be construed such as to create any direct obligations for undertakings.
4. The Parties will enforce their respective competition legislation and shall exchange information taking into account the limitations imposed by the requirements of confidentiality. Upon request of a Party, the Parties will consult in order to facilitate the implementation of paragraph 1 and 2.
5. If a Party considers that a given practice is incompatible with the provisions of paragraphs 1 and 2, the Parties concerned shall give to the Joint Committee all the assistance required in order to examine the case and, where appropriate, eliminate the practice objected to. If the Party in question fails to put an end to the practice objected to within the period fixed by the Joint Committee or if the Joint Committee fails to reach an agreement after consultations, or after thirty days following referral for such consultations, the Party concerned may adopt appropriate measures to deal with the difficulties resulting from the practice in question. The application and removal of such measures shall be governed by Article 33.
3. Bestemmelsene i nr. 1 og 2 skal ikke kunne fortolkes slik at de skaper direkte forpliktelser for foretak.
4. Partene skal håndheve sin respektive konkurranselovgivning og skal ved utveksling av opplysninger ta hensyn til de begrensninger som følger av krav om fortrolighet. Dersom en part anmoder om det, skal partene holde konsultasjoner for å lette gjennomføringen av bestemmelsene i nr. 1 og 2.
5. Dersom en part mener at en gitt praksis er uforenlig med bestemmelsene i nr. 1 og 2, skal de berørte parter gi Den blandede komité all den bistand den måtte trenge for å undersøke saken og eventuelt, dersom den finner det riktig, avskaffe den praksis det er reist innvendinger mot. Dersom den part det gjelder, unnlater å avskaffe den praksis det er reist innvendinger mot, innen fristen fastsatt av Den blandede komité, eller dersom det ikke lykkes Den blandede komité å komme til enighet etter konsultasjoner, eller når det er gått 30 dager etter at saken ble henvist til slike konsultasjoner, kan den berørte part iverksette egnede tiltak for å håndtere problemer som praksis som nevnt medfører. Anvendelse og avvikling av slike tiltak skal være underlagt artikkel 33.

#### Article 18

##### **Emergency action on imports of particular products**

1. The provisions of Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards are applicable between the Parties, including as regards concessions granted under this Agreement.
2. Before applying safeguard measures according to paragraph 1, the Party intending to apply such measures shall supply the Joint Committee with all relevant information required for a thorough examination of the situation with a view to seeking a solution acceptable to the Parties. Without prejudice to provisional action in critical circumstances as set out in paragraph 2 of Article XIX of the GATT 1994, the Parties shall immediately hold consultations within the Joint Committee in order to find such a solution. If, as a result of the consultations, the Parties do not reach an agreement within thirty days of the initiation of the consultations, the Party intending to apply safeguard measures may apply the provisions of the Article XIX of the GATT 1994 and the WTO Agreement on Safeguards.

#### Artikkel 18

##### **Krisetiltak ved import av visse varer**

1. Bestemmelsene i artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak får anvendelse mellom partene, også med hensyn til innrømmelser gitt i henhold til denne avtale.
2. Før beskyttelsestiltak i samsvar med nr. 1 anvendes, skal den part som har til hensikt å anvende slike tiltak, gi Den blandede komité alle relevante opplysninger som kreves for å kunne foreta en grundig undersøkelse av situasjonen med sikte på å finne en løsning som er tilfredsstillende for partene. Med forbehold for midlertidige tiltak i krisesituasjoner som fastsatt i artikkel XIX nr. 2 i GATT 1994, skal partene straks holde konsultasjoner i Den blandede komité for å finne en løsning. Dersom partene gjennom konsultasjoner ikke blir enige om en avtale innen 30 dager etter at konsultasjoner ble innledet, kan den part som har til hensikt å anvende beskyttelsestiltak, anvende bestemmelsene i artikkel XIX i GATT 1994 og i WTO-avtalen om beskyttelsestiltak.



3. In the selection of safeguard measures pursuant to this Article, the Parties shall give priority to those, which cause least disturbance to the achievement of the objectives of this Agreement.
4. Safeguard measures shall be notified immediately to the Joint Committee and be the subject of periodic consultations within the Committee, particularly with a view to their abolition as soon as circumstances permit.
3. Ved valg av beskyttelsestiltak etter denne artikkel skal partene prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i bestrebelsene på å oppnå denne avtales målsetninger.
4. Beskyttelsestiltak skal omgående meldes til Den blandede komité og være gjenstand for regelmessige konsultasjoner i komiteen, særlig med sikte på få dem avvirket så snart forholdene tillater det.

#### Article 19

##### Structural adjustment

1. Exceptional measures of limited duration which derogate from the provisions of Article 6 may be taken by Lebanon in the form of an increase or reintroduction of customs duties.
2. These measures may only concern new and infant industries, or sectors undergoing restructuring or facing serious difficulties, particularly where these difficulties entail major social problems.
3. Customs duties on imports into Lebanon of products originating in the EFTA States that are introduced by such exceptional measures may not exceed 25% *ad valorem* and shall maintain an element of preference for products originating in the EFTA States. They may not exceed customs duties levied on imports to Lebanon of similar goods from any other country. The total value of imports of the products which are subject to these measures may not exceed 20% of the yearly average of total imports of industrial products from the EFTA States as defined in Article 4(a) during the last three years for which statistics are available.
4. These measures shall be applied for a period not exceeding five years unless a longer duration is authorised by the Joint Committee. They shall cease to apply at the latest on the expiry of the maximum transitional period ending on 1 March 2015.
5. No such measures can be introduced in respect of a product if more than three years have elapsed since the elimination of all duties and quantitative restrictions or charges or measures having equivalent effect concerning that product.
6. Lebanon shall inform the Joint Committee of any exceptional measures it intends to adopt and, at the request of an EFTA State, consultations shall be held in the Joint Committee on the measures and sectors concerned before

#### Artikkel 19

##### Strukturell tilpasning

1. Ekstraordinære tiltak av begrenset varighet som avviker fra bestemmelsene i artikkel 6, kan iverksettes av Libanon i form av en økning av tollsatsene eller gjeninnføring av toll.
2. Slike tiltak kan bare gjelde nye eller unge næringer eller bestemte sektorer som er under omstrukturering eller står overfor alvorlige vanskeligheter, særlig i tilfeller der vanskelighetene medfører store sosiale problemer.
3. Ved import til Libanon av varer med opprinnelse i EFTA-stater skal toll innført ved slike ekstraordinære tiltak ikke overstige 25 % *ad valorem*, og det skal opprettholdes en viss preferanse for varer med opprinnelse i EFTA-statene. Den må ikke overstige toll ilagt ved import til Libanon av tilsvarende varer fra andre land. Den samlede importverdien av varer som omfattes av disse tiltakene, skal ikke overstige 20 % av den samlede gjennomsnittlige importverdien på årsbasis av industrivarer fra EFTA-statene som angitt i artikkel 4 bokstav a), de siste tre årene det foreligger statistikk for.
4. Disse tiltakene skal anvendes i et tidsrom av høyst fem år, med mindre Den blandede komité godkjenner et lengre tidsrom. De skal avvirkles senest ved utløpet av den maksimale overgangsperioden på tolv år, som er 1. mars 2015.
5. Det kan ikke iverksettes slike tiltak for en vare dersom det er gått mer enn tre år siden all toll og alle kvantitative restriksjoner eller avgifter og tiltak med tilsvarende virkning ble opphevet for denne varen.
6. Libanon skal underrette Den blandede komité om alle ekstraordinære tiltak landet har til hensikt å iverksette, og det skal etter anmodning fra en EFTA-stat holdes konsultasjoner i Den blandede komité om disse tiltakene og om sek-

they are implemented. When adopting such measures Lebanon shall provide the Joint Committee with a schedule for the elimination of the customs duties introduced under this Article. This schedule shall provide for a phasing-out of these duties in equal annual instalments starting no later than the end of the second year following their introduction. The Joint Committee may decide on a different schedule.

7. By way of derogation from provisions of paragraph 4, the Joint Committee may exceptionally, to take account of the difficulties involved in setting up new industries, endorse the measures already taken by Lebanon pursuant to paragraph 1 for a maximum period of three years beyond the transitional period.

#### Article 20

##### Re-export and serious shortage

1. Where compliance with the provisions of Article 10 leads to:
  - a. re-export to a third country against which the exporting Party maintains, for the product concerned, quantitative export restrictions, export duties or measures or charges having equivalent effect; or
  - b. a serious shortage, or threat thereof, of a product essential to the exporting Party;

and where the situations referred to above give rise or are likely to give rise to major difficulties for the exporting Party, that Party may take appropriate measures.

2. The Party intending to take measures under this Article shall promptly notify the other Parties and the Joint Committee thereof. The Joint Committee shall examine the situation and may take any decisions needed to put an end to it. In the absence of such a decision within 30 days of the matter being referred to the Joint Committee, the Party concerned may adopt the appropriate measures to remedy the problem. The measures shall be immediately notified to the Joint Committee. In the selection of measures priority must be given to the action which least disturbs the functioning of this Agreement.
3. Where exceptional and critical circumstances requiring immediate action make prior information or examination, as the case may be, impossible, the Party concerned may forthwith

torene de gjelder, før de iverksettes. Når Libanon vedtar slike tiltak, skal landet fremlegge for Den blandede komité en tidsplan for avskaffelse av toll innført i henhold til denne artikkel. Tidsplanen skal omfatte en utfasing av avgiftene med like store årlige reduksjoner og med start senest to år etter at avgiftene ble innført. Den blandede komité kan fastsette en annen tidsplan.

7. Som unntak fra nr. 4 i denne artikkel kan Den blandede komité i ekstraordinære tilfeller, for å ta hensyn til vanskeligheter forbundet med etablering av nye næringsvirksomheter, godkjenne at Libanon opprettholder tiltak som allerede er iverksatt i henhold til nr. 1, i en periode på høyst tre år ut over overgangsperioden.

#### Artikkel 20

##### Videreeksport og alvorlig knapphet

1. Dersom overholdelse av bestemmelsene i artikkel 10 fører til:
  - a. videreeksport til et tredjeland som den eksporterende part opprettholder kvantitative eksportrestriksjoner, toll ved utførsel eller tiltak eller avgifter med tilsvarende virkning overfor med hensyn til den berørte varen, eller
  - b. alvorlig knapphet på en vare som er av vesentlig betydning for den eksporterende part, eller risiko for at det oppstår slik knapphet,

og dersom forhold som nevnt ovenfor medfører, eller det er trolig at de kan medføre, store vanskeligheter for den eksporterende part, kan denne parten iverksette egnede tiltak.

2. Den part som har til hensikt å iverksette tiltak etter denne artikkel, skal omgående underrette de øvrige parter og Den blandede komité om dette. Den blandede komité skal undersøke forholdet og kan treffe en beslutning som bringer det til opphør. Dersom en slik beslutning ikke er truffet innen 30 dager etter at saken er henvist til Den blandede komité, kan den berørte part iverksette egnede tiltak for å avhjelpe problemet. Den blandede komité skal omgående underrettes om tiltakene. Ved valg av tiltak skal man prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i den måten denne avtale virker på.
3. Dersom ekstraordinære og kritiske omstendigheter som krever strakstiltak, gjør det umulig på forhånd å fremskaffe opplysninger eller foreta undersøkelser, alt etter hvilket tilfelle det

apply temporary measures necessary to deal with the situation and shall immediately inform the other Parties and the Joint Committee thereof.

4. The measures taken shall be the subject of periodic consultations within the Joint Committee with a view to their elimination as soon as circumstances permit.

#### Article 21

##### General exceptions

Nothing in this Agreement shall preclude prohibitions or restrictions on imports, exports or goods in transit justified on grounds of public morality, public policy or public security, of the protection of health and life of humans, animals or plants, of the protection of national treasures possessing artistic, historic or archaeological value, of the protection of intellectual property or of regulations concerning gold and silver or conservation of exhaustible natural resources. Such prohibitions or restrictions shall not, however, constitute a means of arbitrary discrimination or disguised restriction on trade between the Parties.

#### Article 22

##### Security exceptions

Nothing in this Agreement shall prevent a Party from taking any measures which it considers necessary:

- a. to prevent the disclosure of information contrary to its essential security interests;
- b. for the protection of its essential security interests or for the implementation of international obligations or national policies
  - i. relating to the traffic in arms, ammunition and implements of war, provided that such measures do not impair the conditions of competition in respect of products not intended for specifically military purposes, and to such traffic in other goods, materials and services as is carried on directly or indirectly for the purpose of supplying a military establishment;
  - ii. relating to the non-proliferation of biological and chemical weapons, nuclear weapons or other nuclear explosive devices; or
  - iii. taken in time of war or other serious international tension.

gjelder, kan den berørte part uten opphold iverksette midlertidige tiltak for å håndtere situasjonen og skal omgående underrette de øvrige parter og Den blandede komité om dette.

4. Iverksatte tiltak skal være gjenstand for regelmessige konsultasjoner i Den blandede komité med sikte på å oppheve dem så snart omstendighetene tillater det.

#### Artikkel 21

##### Generelle unntak

Ingen bestemmelse i denne avtale skal være til hinder for forbud mot eller restriksjoner på import, eksport eller varer i transitt når begrunnelsen for slike forbud eller restriksjoner er hensynet til offentlig moral, offentlig politikk eller offentlig sikkerhet, vern av menneskers, dyrs eller planters liv og helse, vern av nasjonale skatter av kunstnerisk, historisk eller arkeologisk verdi, beskyttelse av immaterielle rettigheter, reguleringer med hensyn til gull og sølv eller bevaring av ikke fornybare naturressurser. Slike forbud eller restriksjoner skal imidlertid ikke brukes som et middel til vilkårlig forskjellsbehandling eller som kamuflert restriksjon i handelen mellom partene.

#### Artikkel 22

##### Unntak av sikkerhetsgrunner

Ingen bestemmelse i denne avtale skal hindre en part i å iverksette tiltak som den anser som nødvendige:

- a. for å hindre avdekking av opplysninger når slik avdekking vil være i strid med dens grunnleggende sikkerhetsinteresser,
- b. for å beskytte sine grunnleggende sikkerhetsinteresser eller for å oppfylle internasjonale forpliktelser eller gjennomføre nasjonal politikk
  - i. med hensyn til handel med våpen, ammunisjon og krigsutstyr, forutsatt at slike tiltak ikke forverrer konkurransevilkårene med hensyn til varer som ikke er ment å skulle tjene spesifikke militære formål, og handel med andre varer, materialer og tjenester når den direkte eller indirekte skjer for å forsyne et militært anlegg,
  - ii. med hensyn til ikke-spredning av biologiske og kjemiske våpen, kjernevåpen eller andre innretninger for kjernefysisk sprengning, eller
  - iii. som er vedtatt i krigstid eller i andre tilfeller av alvorlig internasjonal spenning.

*Article 23***Balance of payments difficulties**

1. The Parties shall endeavour to avoid the imposition of restrictive measures for balance of payment purposes.
2. Where a Party faces or risks facing serious difficulties concerning its balance of payment or is under imminent threat thereof, the Party may in accordance with the relevant provisions under the GATT 1994 take the restrictive measures that are necessary to remedy the situation, and shall inform as soon as possible the other Parties, and provide them with the timetable for the removal of such measures.

*Chapter III***Protection of intellectual property***Article 24*

1. The Parties shall grant and ensure adequate, effective and non-discriminatory protection of intellectual property rights, and provide for measures for the enforcement of such rights against infringement thereof, counterfeiting and piracy, in accordance with the provisions of this Article, Annex V to this Agreement and the international agreements referred to therein.
2. The Parties shall accord to each others» nationals treatment no less favourable than that they accord to their own nationals. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of Article 3 and 5 of the WTO Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS Agreement).
3. The Parties shall grant to each others' nationals treatment no less favourable than that accorded to nationals of any other State. Exemptions from this obligation must be in accordance with the substantive provisions of the TRIPS Agreement, in particular Articles 4 and 5 thereof.
4. The Parties agree, upon request of any Party, to review the provisions on the protection of intellectual property rights contained in this Article and in Annex V, with a view to further improving the levels of protection and to avoid or remedy trade distortions caused by actual levels of protection of intellectual property rights.

*Artikkel 23***Vanskeligheter med betalingsbalansen**

1. Partene skal bestrebe seg på å unngå å pålegge restriktive tiltak av hensyn til betalingsbalansen.
2. Dersom en part har alvorlige vanskeligheter med betalingsbalansen, eller det er overhengende fare for at den vil få det, kan den i samsvar med relevante bestemmelser i GATT 1994 iverksette restriktive tiltak som er nødvendige for å avhjelpe situasjonen, og den skal så snart som mulig underrette de øvrige parter og forelegge dem en tidsplan for avvikling av slike tiltak.

*Kapittel III***Beskyttelse av immaterielle rettigheter***Artikkel 24*

1. Partene skal gi og sikre en tilstrekkelig, effektiv og ikke-diskriminerende beskyttelse av immaterielle rettigheter, og fastsette tiltak for å sikre disse rettighetene mot krenkelse, ettergjøring og piratkopiering, i samsvar med bestemmelsene i denne artikkel, vedlegg V til denne avtale og de internasjonale avtaler det der vises til.
2. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir sine egne borgere. Unntak fra denne forpliktelse må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i artikkel 3 og 5 i WTO-avtalen om handelsrelaterte sider ved immaterielle rettigheter («TRIPS-avtalen»).
3. Partene skal gi hverandres borgere en behandling som ikke er mindre gunstig enn den de gir borgere av enhver annen stat. Unntak fra denne forpliktelse må være i samsvar med de materielle bestemmelsene i TRIPS-avtalen, særlig artikkel 4 og 5.
4. Dersom en part anmoder om det, samtykker partene i å gjennomgå bestemmelsene om beskyttelse av immaterielle rettigheter i denne artikkel og i vedlegg V med sikte på å bedre beskyttelsesnivået ytterligere og unngå eller rette opp handelsvridninger som skyldes aktuelle beskyttelsesnivåer for immaterielle rettigheter.

*Chapter IV***Investment and services***Article 25***Trade in Services**

1. The Parties shall aim at achieving gradual liberalisation and the opening of their markets for trade in services in accordance with the provisions of the General Agreement on Trade in Services (GATS), taking into account ongoing work under the auspices of the WTO.
2. If a Party grants to a non-Party, after the entry into force of this Agreement, additional benefits with regard to the access to its services markets, it shall afford adequate opportunities for negotiations with a view to extending these benefits to other Parties on a mutually advantageous basis.
3. The Parties undertake to consider the development of the above provisions with a view to the establishment of an economic integration agreement as defined in Article V of the GATS.

*Article 26***Investment promotion between the Parties**

The EFTA States and Lebanon shall aim to promote an attractive and stable environment for reciprocal investment. Such promotion should take the form, in particular, of

- a. mechanisms for information about, and identification and dissemination of investment legislation and opportunities;
- b. development of a legal framework conducive to investments between the Parties, through the conclusion by Lebanon and the EFTA States of investment promotion and protection agreements, where appropriate, and agreements preventing double taxation;
- c. development of uniform and simplified administrative procedures; and
- d. development of mechanisms for joint investments, in particular with small and medium enterprises of the Parties.

*Chapter V***Payments and transfers***Article 27*

1. Payments relating to trade between an EFTA State and Lebanon and the transfer of such payments to the territory of the Party where

*Kapittel IV***Investeringer og tjenester***Artikkel 25***Handel med tjenester**

1. Partene skal ta sikte på å oppnå en gradvis liberalisering og åpning av sine markeder for handel med tjenester i samsvar med bestemmelsene i Generalavtalen om handel med tjenester (GATS), og slik at det tas hensyn til det arbeid som pågår i regi av WTO.
2. Dersom en part, etter at denne avtale er trådt i kraft, innrømmer en tredjestat ytterligere fordeler med hensyn til adgang til sine tjenestemarkeder, skal denne parten gi fyllestgjørende muligheter for forhandlinger med sikte på å utvide disse fordelene til å omfatte andre parter på gjensidig fordelaktig basis.
3. Partene forplikter seg til å vurdere utviklingen med hensyn til bestemmelser som nevnt med sikte på å inngå en avtale om økonomisk integrasjon som angitt i artikkel V i GATS.

*Artikkel 26***Fremming av investeringer mellom partene**

EFTA-statene og Libanon skal ta sikte på å fremme et attraktivt og stabilt miljø for gjensidige investeringer. Et slikt miljø kan i særlig grad fremmes gjennom

- a. ordninger som gir informasjon om, kartlegger og sprer kunnskap om investeringslovgivning og investeringsmuligheter,
- b. utvikling av en rettslig ramme som bidrar til investeringer mellom partene, ved at Libanon og EFTA-statene inngår avtaler om fremming og beskyttelse av investeringer, dersom det er hensiktsmessig, og avtaler som hindrer dobbeltbeskatning,
- c. utvikling av ensartede og forenklede administrative prosedyrer, og
- d. utvikling av ordninger for felles investeringer, særlig sammen med partenes små og mellomstore foretak.

*Kapittel V***Betalinger og overføringer***Artikkel 27*

1. Betaling i forbindelse med handel mellom en EFTA-stat og Libanon og overføring av slik betaling til territoriet til den part der fordringsha-

- the creditor resides, shall be free from any restrictions.
2. The Parties shall refrain from any currency exchange restrictions or restrictive administrative measures on the grant, repayment or acceptance of short and medium-term credits covering commercial transactions in which a resident participates.
  3. No restrictive measures shall apply to transfers related to investments and in particular to the repatriation of amounts invested or reinvested and of any kind of revenues stemming therefrom.
  4. It is understood that the provisions in this Article are without prejudice to the equitable, non-discriminatory and good faith application of measures in connection with criminal offences and orders or judgments in administrative and adjudicatory proceedings.

#### Chapter VI

##### Government procurement

###### Article 28

1. The Parties shall aim at a reciprocal and gradual liberalisation of public procurement contracts.
2. The Joint Committee shall take the steps necessary to implement paragraph 1.
3. If a Party grants to a non-Party, after the entry into force of this Agreement, additional benefits with regard to the access to its procurement markets, it shall agree to enter into negotiations with a view to extending these benefits to other Parties on a reciprocal basis.

#### Chapter VII

##### Economic co-operation and technical assistance

###### Article 29

1. The Parties declare their readiness to foster economic co-operation, in accordance with national policy objectives, noting that particular attention should be given to sectors facing difficulties in Lebanon's process of structural adjustment to the liberalisation of its economy.
2. In order to facilitate the implementation of this Agreement the Parties shall agree upon appropriate modalities for technical assistance and co-operation between their respective authorities,

ver er bosatt, skal skje uten noen form for restriksjoner.

2. Partene skal avstå fra alle valutarestriksjoner og administrative restriktive tiltak i forbindelse med innvilging, tilbakebetaling eller godkjenning av kortsiktige eller mellomlange kreditter til dekning av handelstransaksjoner der en valutainnlending deltar.
3. Ingen restriktive tiltak skal gjelde for overføringer i forbindelse med investeringer, særlig for hjemføring av beløp som er investert eller reinvestert, og enhver type avkastning som stammer fra slike investeringer.
4. Partene er innforstått med at bestemmelsene i denne artikkel ikke berører tiltak som anvendes på en rimelig og ikke-diskriminerende måte og i god tro, i forbindelse med lovovertreddelser og kjennelser eller dommer i saker som avgjøres i forvaltnings- eller rettsapparatet.

#### Kapittel VI

##### Offentlige anskaffelser

###### Artikkel 28

1. Partene skal ta sikte på gjensidig og gradvis liberalisering av markedet for offentlige anskaffelser.
2. Den blandede komité skal ta de nødvendige skritt for å gjennomføre bestemmelsen i nr. 1.
3. Dersom en part, etter at denne avtale er trådt i kraft, innrømmer en tredjestat ytterligere fordeler med hensyn til adgang til sitt marked for offentlige anskaffelser, skal denne parten gå med på å innlede forhandlinger med sikte på å utvide disse fordelene til å omfatte andre parter på gjensidig basis.

#### Kapittel VII

##### Økonomisk samarbeid og teknisk bistand

###### Artikkel 29

1. Partene erklærer at de er rede til å fremme økonomisk samarbeid i samsvar med nasjonale politiske mål og understreker at særlig oppmerksomhet bør vies sektorer som står overfor vanskeligheter i forbindelse med Libanons strukturelle tilpasning til liberaliseringen av landets økonomi.
2. For å lette gjennomføringen av denne avtale skal partene avtale hensiktsmessige ordninger for teknisk bistand og samarbeid mellom sine respektive myndigheter, særlig på områdene

in particular in the field of intellectual property, customs matters, technical regulations, and sanitary and phytosanitary measures, including standardisation and certification in the food industry. To this end, they shall coordinate efforts with relevant international organisations. The Parties shall establish guidelines for the implementation of this paragraph.

immaterielle rettigheter, toll, tekniske forskrifter og veterinære og plantesanitære tiltak, herunder standardisering og sertifisering innenfor nærings- og nytelsesmiddelindustrien. For dette formål skal partene samordne sine initiativ med relevante internasjonale organisasjoner. Partene skal utarbeide retningslinjer for gjennomføringen av bestemmelsene i dette nummer.

### Chapter VIII

#### Institutional and procedural provisions

##### Article 30

#### The Joint Committee

1. The implementation of this Agreement shall be supervised and administered by a Joint Committee. Each Party shall be represented in the Joint Committee.
2. For the purpose of the proper implementation of this Agreement, the Parties shall exchange information and, at the request of any Party, shall hold consultations within the Joint Committee. The Joint Committee shall keep under review the possibility of further removal of the obstacles to trade between the EFTA States and Lebanon.
3. The Joint Committee may take decisions in the cases provided for in this Agreement. On other matters, the Joint Committee may make recommendations.

##### Article 31

#### Procedures of the Joint Committee

1. For the proper implementation of this Agreement, the Joint Committee shall, upon request of any Party, meet whenever necessary but at least once every two years.
2. The Joint Committee shall act by common agreement.
3. If a representative of a Party in the Joint Committee has accepted a decision subject to the fulfilment of constitutional requirements, the decision shall enter into force, if no later date is contained therein, on the date the lifting of the reservation is notified.
4. For the purpose of this Agreement, the Joint Committee shall adopt its rules of procedure which shall, inter alia, contain provisions for convening meetings and for the designation of the Chairman and his/her term of office.

### Kapittel VIII

#### Bestemmelser om institusjoner og prosedyrer

##### Artikkel 30

#### Den blandede komité

1. Gjennomføringen av denne avtale skal overvåkes og forvaltes av en blandet komité. Hver part skal være representert i Den blandede komité.
2. For at denne avtale skal kunne gjennomføres på behørig vis, skal partene utveksle opplysninger og, etter anmodning fra en av partene, holde konsultasjoner i Den blandede komité. Den blandede komité skal løpende vurdere mulighetene for ytterligere avskaffelse av hindringer for handelen mellom EFTA-statene og Libanon.
3. Den blandede komité kan treffe beslutninger i saker som fastsatt i denne avtale. I andre saker kan Den blandede komité gi anbefalinger.

##### Artikkel 31

#### Den blandede komité's forretningsorden

1. For at denne avtale skal kunne gjennomføres på behørig vis, skal Den blandede komité, etter anmodning fra en av partene, møtes når det måtte være behov for det, men minst én gang hvert annet år.
2. Den blandede komité skal opptre på grunnlag av alminnelig enighet.
3. Dersom en parts representant i Den blandede komité har godtatt en beslutning med forbehold om oppfyllelse av konstitusjonelle krav, skal beslutningen, dersom det ikke er fastsatt en senere dato i den, tre i kraft den dagen det blir gitt underretning om at forbeholdet er opphevet.
4. For denne avtales formål fastsetter Den blandede komité sin egen forretningsorden, som blant annet skal inneholde bestemmelser om innkalling til møter og utpeking av leder, samt hans eller hennes tjenestetid.

5. The Joint Committee may decide to set up such sub-committees and working parties as it considers necessary to assist it in accomplishing its tasks.

#### Article 32

##### **Fulfilment of obligations and consultations**

1. The Parties shall take all necessary measures to ensure the fulfilment of their obligations under this Agreement. Should any divergency with respect to the interpretation and application of this Agreement arise, the Parties shall make every attempt through co-operation and consultations to arrive at a mutually satisfactory resolution.
2. Any Party may request in writing consultations with any other Party regarding any actual or proposed measure or any other matter that it considers might affect the operation of this Agreement. The Party requesting consultations shall at the same time notify the other Parties in writing thereof and supply all relevant information.
3. The consultations shall take place in the Joint Committee if any of the Parties so requests within 20 days from the receipt of the notification referred to in paragraph 2, with a view to finding a commonly acceptable solution.

#### Article 33

##### **Provisional measures**

If an EFTA State considers that Lebanon has, or if Lebanon considers that an EFTA State has failed to fulfil an obligation under this Agreement and the Joint Committee has failed to arrive at a commonly acceptable solution within 90 days, the Party concerned may take such provisional rebalancing measures as are appropriate and strictly necessary to remedy the imbalance. Priority shall be given to such measures as will least disturb the functioning of the Agreement. The measures taken shall be notified immediately to the Parties and to the Joint Committee, which shall hold regular consultations with a view to their abolition. The measures shall be abolished when conditions no longer justify their maintenance, or, if the dispute is submitted to arbitration, when an arbitral award has been rendered and complied with.

5. Den blandede komité kan beslutte å opprette de underkomiteer og arbeidsgrupper den mener er nødvendig for å bistå komiteen ved utførelsen av dens oppgaver.

#### Artikkel 32

##### **Oppfyllelse av forpliktelser og konsultasjoner**

1. Partene skal iverksette alle nødvendige tiltak for å sikre at deres forpliktelser i henhold til denne avtale blir oppfylt. Dersom det skulle oppstå en uoverensstemmelse med hensyn til fortolkningen eller anvendelsen av denne avtale, skal partene gjennom samarbeid og konsultasjoner gjøre alt for å komme fram til en gjensidig tilfredsstillende løsning.
2. Enhver part kan skriftlig anmode om konsultasjoner med enhver annen part med hensyn til ethvert eksisterende eller foreslått tiltak eller enhver annen sak som den anser kan påvirke denne avtales virkemåte. En part som anmoder om konsultasjoner, skal samtidig gi de øvrige parter skriftlig underretning om dette og fremskaffe alle relevante opplysninger.
3. Konsultasjoner skal finne sted i Den blandede komité, dersom en av partene anmoder om det, innen 20 dager etter at underretningen nevnt i nr. 2 er mottatt, med sikte på å finne en løsning som alle kan godta.

#### Artikkel 33

##### **Midlertidige tiltak**

Dersom en EFTA-stat mener at Libanon har unnlatt å oppfylle en forpliktelse i henhold til denne avtale, eller Libanon mener at en EFTA-stat har gjort det samme, og Den blandede komité innen 90 dager ikke har klart å finne en løsning som alle kan godta, kan den berørte part iverksette midlertidige kompensierende tiltak som den finner hensiktsmessige og absolutt nødvendige for å avhjelpe ubalansen. Ved valg av tiltak skal man prioritere tiltak som vil gripe minst mulig forstyrrende inn i den måten denne avtale virker på. Det skal omgående gis underretning om de iverksatte tiltak til de øvrige parter og Den blandede komité, som skal holde regelmessige konsultasjoner med sikte på å få tiltakene opphevet. Tiltakene skal oppheves når det ikke lenger er grunnlag for å opprettholde dem, eller dersom tvisten henvises til voldgift, når en kjennelse foreligger og er blitt tatt til følge.



*Article 34***Arbitration**

1. Disputes between the Parties, relating to the interpretation of rights and obligations of the Parties, which have not been settled, pursuant to Article 32 of this Agreement, through direct consultations or in the Joint Committee within 90 days from the date of the receipt of the written request for consultations, may be referred to arbitration by one or more Parties to the dispute by means of a written notification addressed to the Party complained against. A copy of this notification shall be communicated to all Parties.
2. In case of the reference of the matter to arbitration, each Party shall, within 30 days from the date of receipt of notification, nominate an arbitrator and the two arbitrators shall, within 30 days from the date of last nomination, appoint a third arbitrator who will be the Chairman of the arbitral tribunal. The Chairman shall not be a national of either party to the dispute, nor permanently reside in the territory of either Party. If more than one EFTA State is party to a dispute, these States shall jointly nominate one arbitrator.
3. In case either Party fails to nominate its arbitrator or the nominated arbitrators fail to agree on a third member within the period specified in paragraph 2, each Party may request the President of the International Court of Justice (ICJ) to appoint the arbitrator of the refusing Party or the third member, as the case may be.
4. The arbitral tribunal shall settle the dispute in accordance with the provisions of this Agreement and the customary rules of interpretation of public international law.
5. Unless otherwise specified in this Agreement or agreed between the parties to the dispute, the Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration (PCA), effective 20 October 1992, shall apply.
6. A Party that is not a party to the dispute, on delivery of a written notice to the disputing Parties, shall be entitled to receive written submissions of the disputing Parties and attend all hearings.
7. The arbitral tribunal shall take its decisions by majority vote.
8. The expenses of the arbitral tribunal, including the remuneration of its members, shall normal-

*Artikkel 34***Voldgift**

1. Dersom en tvist mellom partene om fortolkningen av partenes rettigheter og forpliktelser ikke er løst i samsvar med artikkel 32 i denne avtale gjennom direkte konsultasjoner eller i Den blandede komité innen 90 dager etter at skriftlig anmodning om konsultasjoner er mottatt, kan tvisten henvises til voldgift av en eller flere parter i tvisten ved skriftlig underretning til den part klagen er rettet mot. En kopi av underretningen skal sendes til alle parter.
2. Dersom saken henvises til voldgift, skal hver part innen 30 dager etter at underretning er mottatt, utpeke ett medlem av voldgiftspanelet, og disse to medlemmene skal innen 30 dager etter at den siste av dem er utpekt, oppnevne et tredje medlem, som skal være voldgiftspanelets leder. Lederen skal ikke være borger av noen av partene i tvisten og heller ikke ha fast bosted på noen av partenes territorium. Dersom flere enn én EFTA-stat er part i tvisten, skal disse statene i fellesskap utpeke ett medlem av voldgiftspanelet.
3. Dersom noen av partene unnlater å utpeke sitt medlem av voldgiftspanelet, eller dersom de utpekte medlemmene ikke blir enige om oppnevningen av det tredje medlemmet, innen fristen angitt i nr. 2, kan hver part anmode presidenten for Den internasjonale domstol (ICJ-CIJ) om å oppnevne medlemmet den ene part har unnlatt å utpeke, eller det tredje medlemmet, avhengig av hva som er tilfellet.
4. Voldgiftspanelet skal avgjøre tvisten i samsvar med bestemmelsene i denne avtale og sedvanlige fortolkningsregler i folkeretten.
5. Med mindre noe annet er angitt i denne avtale eller avtalt mellom partene i tvisten, skal Optional Rules for Arbitrating Disputes between Two States of the Permanent Court of Arbitration (PCA), gjeldende fra 20. oktober 1992, få anvendelse.
6. En part som ikke er part i tvisten, skal ved å gi skriftlig underretning til partene i tvisten ha rett til å motta partenes skriftlige innlegg og til å være til stede ved alle muntlige forhandlinger.
7. Voldgiftspanelet skal treffe sine avgjørelser ved stemmeflertall.
8. Voldgiftspanelet utgifter, herunder vederlag til medlemmene, skal normalt bæres av parte-

ly be borne by the parties to the dispute in equal shares. The arbitral tribunal may, however, at its discretion decide that a higher proportion of the expenses be paid by one of the parties to the dispute. Fees and expenses payable to members of an arbitral tribunal will be subject to schedules established by the Joint Committee and in force at the time of the establishment of the arbitral tribunal.

### Chapter IX

#### Final provisions

##### Article 35

#### Evolutionary clause

1. The Parties undertake to review this Agreement in light of further developments in international economic relations, i.a. in the framework of the WTO, and to examine in this context and in the light of any relevant factor the possibility of further developing and deepening the co-operation under this Agreement and to extend it to areas not covered therein. The Parties may instruct the Joint Committee to examine this possibility and, where appropriate, to make recommendations to them, particularly with a view to opening up negotiations.
2. Agreements resulting from the procedure referred to in paragraph 1 will be subject to ratification or approval by the Parties in accordance with their own procedures.

##### Article 36

#### Annexes and Protocols

1. The Annexes and the Protocols to this Agreement are an integral part of it. The Joint Committee may decide to amend the Annexes and Protocols.
2. The Annexes and Protocols to this Agreement are the following:
 

Annex I	Territorial application
Annex II	Products not covered by the Agreement
Annex III	Fish and other marine products
Annex IV	Customs duties on imports and charges having equivalent effect
Annex V	Protection of intellectual property
Protocol A	Processed agricultural products
Protocol B	Rules of origin
Protocol C	State Monopolies

ne i tvisten med like deler. Voldgiftspanelet kan imidlertid etter eget skjønn bestemme at den ene av partene i tvisten skal dekke en høyere andel av utgiftene. Betaling av honorar til medlemmer av et voldgiftspanel og dekning av deres utgifter skal skje i henhold til satser som er fastsatt av Den blandede komité, og som gjaldt på det tidspunkt da voldgiftspanelet ble opprettet.

### Kapittel IX

#### Sluttbestemmelser

##### Artikkel 35

#### Utviklingsklausul

1. Partene forplikter seg til å gjennomgå denne avtale på nytt i lys av den videre utvikling i internasjonale økonomiske relasjoner, blant annet innenfor rammen av WTO, og til i denne sammenheng og i lys av alle relevante faktorer å undersøke muligheten for ytterligere å utvikle og styrke samarbeidet innen rammen av denne avtale og til å utvide det til å omfatte områder som ikke omfattes av avtalen. Partene kan pålegge Den blandede komité å undersøke mulighetene for dette, og dersom det er aktuelt, å gi anbefalinger til dem, særlig med sikte på å innlede forhandlinger.
2. Avtaler som er et resultat av fremgangsmåten omhandlet i nr. 1, skal ratifiseres eller godkjennes av partene i samsvar med deres egne prosedyrer.

##### Artikkel 36

#### Vedlegg og protokoller

1. Vedleggene og protokollene til denne avtale er en integrerende del av denne avtale. Den blandede komité kan beslutte å endre vedleggene og protokollene.
2. Denne avtale har følgende vedlegg og protokoller:
 

Vedlegg I	Territoriell anvendelse
Vedlegg II	Varer untatt fra avtalens virkeområde
Vedlegg III	Fisk og andre marine produkter
Vedlegg IV	Toll ved innførsel og avgifter med tilsvarende virkning
Vedlegg V	Beskyttelse av immaterielle rettigheter
Protokoll A	Bearbeidede landbruksvarer
Protokoll B	Opprinnelsesregler
Protokoll C	Statsmonopol

*Article 37***Amendments**

1. Amendments to this Agreement other than those referred to in Article 36 shall, after approval by the Joint Committee, be submitted to the Parties for ratification, acceptance or approval.
2. Unless otherwise agreed by the Parties, amendments shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of the last instrument of ratification, acceptance or approval.
3. The text of the amendments shall be deposited with the Depositary.

*Article 38***Customs unions, free trade areas, frontier trade and other preferential agreements**

This Agreement shall not prevent the maintenance or establishment of customs unions, free trade areas, arrangements for frontier trade and other preferential agreements to the extent that these do not negatively affect the trade regime provided for by this Agreement.

*Article 39***Accession**

1. Any State, Member of the European Free Trade Association, may accede to this Agreement, provided that the Joint Committee decides to approve its accession, on terms and conditions to be negotiated between the acceding State and the Parties concerned. The instrument of accession shall be deposited with the Depositary.
2. In relation to an acceding State, this Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument of accession.

*Article 40***Withdrawal and expiration**

1. Each Party may withdraw from this Agreement by means of a written notification to the Depositary. The withdrawal shall take effect six months after the date on which the notification is received by the Depositary.
2. If Lebanon withdraws, this Agreement shall expire at the end of the notice period.

*Artikkel 37***Endringer**

1. Andre endringer i denne avtale enn de som er omtalt i artikkel 36, skal, etter at de er blitt godkjent av Den blandede komité, forelegges partene for ratifikasjon, godtakelse eller godkjenning.
2. Med mindre partene er blitt enige om noe annet, skal endringer tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at det siste ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningsdokumentet er deponert.
3. Teksten til endringene skal deponeres hos depositaren.

*Artikkel 38***Tollunioner, frihandelsområder, grensehandel og andre preferanseavtaler**

Denne avtale skal ikke være til hinder for opprettholdelse eller opprettelse av tollunioner, frihandelsområder, ordninger for grensehandel eller andre preferanseavtaler i den utstrekning disse ikke har negativ virkning for handelsregimet omhandlet i denne avtale.

*Artikkel 39***Tiltredelse**

1. Enhver stat som er medlem av Det europeiske frihandelsforbund, kan tiltre denne avtale, forutsatt at Den blandede komité beslutter å godkjenne tiltredelsen, på vilkår og betingelser som skal fremforhandles mellom den tiltredende stat og de berørte parter. Tiltredelsesdokumentet skal deponeres hos depositaren.
2. For en tiltredende stat skal denne avtale tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at staten har deponert sitt tiltredelsesdokument.

*Artikkel 40***Oppsigelse og opphør**

1. Enhver part kan si opp denne avtale ved skriftlig underretning til depositaren. Oppsigelsen skal tre i kraft seks måneder etter at depositaren mottok underretningen.
2. Dersom Libanon sier opp denne avtale, skal avtalen opphøre ved utløpet av oppsigelsesperioden.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004

3. Any EFTA State which withdraws from the Convention establishing the European Free Trade Association shall *ipso facto* on the same day as the withdrawal takes effect cease to be a Party to this Agreement.

#### Article 41

##### Entry into force

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Depositary.
2. This Agreement shall enter into force on 1 January 2005 in relation to those Signatory States which by then have ratified the Agreement, provided they have deposited their instruments of ratification or acceptance with the Depositary at least two months before the entry into force, and provided that Lebanon is among the States that have deposited their instruments of ratification or acceptance.
3. In case this Agreement does not enter into force on 1 January 2005 it shall enter into force on the first day of the third month following the latter date on which Lebanon and at least one EFTA State have deposited their instruments of ratification.
4. In relation to an EFTA State depositing its instrument of ratification, after this Agreement has entered into force, the Agreement shall enter into force on the first day of the third month following the deposit of its instrument.
5. If its constitutional requirements permit, any EFTA State may apply this Agreement provisionally. Provisional application of this Agreement under this paragraph shall be notified to the Depositary.

#### Article 42

##### Depositary

The Government of Norway shall act as Depositary.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

3. En EFTA-stat som trer ut av konvensjonen om opprettelse av Det europeiske frihandelsforbund, skal *ipso facto* opphøre å være part i denne avtale samme dag som uttredelsen trer i kraft.

#### Artikkel 41

##### Ikrafttredelse

1. Denne avtale skal ratifiseres, godtas eller godkjennes. Ratifikasjons-, godtakelses- eller godkjenningssdokumentene skal deponeres hos depositaren.
2. Denne avtale trer i kraft 1. januar 2005 for de signatarstater som da har ratifisert avtalen, forutsatt at de har deponert sine ratifikasjons- eller godtakelses- dokumenter hos depositaren minst to måneder forut for ikrafttredelsen, og forutsatt at Libanon er blant de stater som har deponert sine ratifikasjons- eller godtakelses- dokumenter.
3. I tilfelle denne avtale ikke trer i kraft 1. januar 2005, skal den tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at Libanon og minst én EFTA-stat har deponert sine ratifikasjonsdokumenter.
4. I forhold til en EFTA-stat som deponerer sitt ratifikasjonsdokument etter at denne avtale har trådt i kraft, skal denne avtale tre i kraft den første dag i den tredje måned etter at staten har deponert sitt dokument.
5. Enhver EFTA-stat kan gi denne avtale midlertidig anvendelse dersom statens konstitusjonelle krav tillater det. Depositaren skal underrettes om midlertidig anvendelse av denne avtale etter dette nummer.

#### Artikkel 42

##### Depositar

Den norske regjering skal være depositar.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de undertegnede, som er gitt behørig fullmakt til det, undertegnet denne avtale.

Om samtykke til ratifikasjon av en frihandelsavtale mellom EFTA-statene og Libanon og en tilknyttet landbruksavtale mellom Libanon og Norge, begge av 24. juni 2004

Done at Montreux, this 24 th day of June 2004, in a single original in the English language, which shall be deposited with the Government of Norway. The Depositary shall transmit certified copies to all Signatory States.

Utferdiget i Montreux 24. juni 2004 i ett originaleksemplar på engelsk, som skal deponeres hos Norges regjering. Depositaren skal oversende bekræftet kopi til alle signatarstater.

For the Republic of Iceland  
.....

For the Republic of Lebanon  
.....

For Republikken Island  
.....

For Republikken Libanon  
.....

For the Principality of Liechtenstein  
.....

For Fyrstedømmet Liechtenstein  
.....

For the Kingdom of Norway  
.....

For Kongeriket Norge  
.....

For the Swiss Confederation  
.....

For Det sveitsiske edsforbund  
.....

---

**Vedlegg 2****Agricultural Agreement  
Between Lebanon and  
Norway***Article 1*

This Agreement concerning trade in agricultural products between Lebanon and Norway is concluded further to the Free Trade Agreement between Lebanon and the EFTA States, which was signed on 24 June 2004, and in particular pursuant to paragraph 2 of Article 4 of that Agreement.

*Article 2*

Lebanon shall grant tariff concessions to agricultural products originating in Norway as specified in Annex 1 to this Agreement. Norway shall grant tariff concessions to agricultural products originating in Lebanon as specified in Annex 2 to this Agreement.

*Article 3*

The rules of origin and provisions on co-operation in customs matters applying to this Agreement are set out in Annex 3 hereto.

*Article 4*

The Parties shall examine any difficulties that might arise in their trade in agricultural products and shall endeavour to seek appropriate solutions.

*Article 5*

The Parties undertake to continue their efforts with a view to achieving further liberalization of their agricultural trade, within the framework of their respective agricultural policies.

*Article 6*

The *WTO Agreement on Agriculture* shall apply between the Parties.

**Landbruksavtale mellom  
Libanon og Norge***Artikkel 1*

Denne avtalen om handel med landbruksvarer mellom Libanon og Norge er inngått i henhold til Frihandelsavtalen mellom Libanon og EFTA-statene, undertegnet den 24. juni 2004, og særlig i samsvar med avtalens Artikkel 4, paragraf 2.

*Artikkel 2*

Libanon skal tilstå tollkonesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i Norge som spesifisert i vedlegg 1 til denne avtalen. Norge skal tilstå tollkonesjoner på landbruksvarer med opprinnelse i Libanon som spesifisert i vedlegg 2 til denne avtalen.

*Artikkel 3*

Opprinnelsesregler og bestemmelser om samarbeid i tollspørsmål som anvendes for denne avtalen, er gitt i vedlegg 3 til denne avtalen.

*Artikkel 4*

Dersom det skulle oppstå problemer i partenes handel med landbruksvarer skal partene gjennomgå disse og tilstrebe seg på å finne hensiktsmessige løsninger.

*Artikkel 5*

Partene påtar seg å videreføre innsatsen med sikte på økt liberalisering av handelen med landbruksvarer, innenfor rammen av deres respektive landbrukspolitikk.

*Artikkel 6*

WTO avtalen om landbruk skal gjelde mellom partene.

*Article 7*

The *WTO Agreement on Application of Sanitary and Phytosanitary Measures* shall apply between the Parties.

*Article 8*

1. This Agreement is subject to ratification, acceptance or approval.
2. This Agreement shall enter into force on the same date as the Free Trade Agreement between Lebanon and the EFTA States.

*Article 9*

This Agreement shall remain in force as long as the Parties to it remain Parties to the Free Trade Agreement between Lebanon and the EFTA States.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Montreux, this 24th day of June 2002, in one original copy in the English language.

For Norway

For Lebanon

*Artikkel 7*

WTO avtalen om anvendelse av veterinære og plantesanitære tiltak skal gjelde mellom partene.

*Artikkel 8*

1. Denne avtalen krever ratifikasjon, aksept eller godkjenning.
2. Denne avtalen skal tre i kraft på samme dato som Frihandelsavtalen mellom Libanon og EFTA-statene.

*Artikkel 9*

Denne avtalen skal være gyldig så lenge avtalepartene til den er avtaleparter til Frihandelsavtalen mellom Libanon og EFTA-statene.

SOM BEKREFTELSE PÅ DETTE har de underskrevne, etter tilbørlig fullmakt, underskrevet denne avtalen.

Utferdiget i Montreux, den 24. juni 2004, i et originalt eksemplar på engelsk.

For Norge

For Libanon

---

---

